

Broedvogels in het Westduinpark en de Bosjes van Poot in 2013

Colofon

Opdrachtgever:

Titel:

Datum:

Auteurs:

Foto voorzijde:

Overige foto's:

Unie van Bosgroepen

Broedvogels in het Westduinpark en de Bosjes van Poot in
2013

November 2013

Rinse van der Vliet en Vincent van de Spek

Nachtegaal, Westduinpark, 22 april 2009 (© Ruud Wielinga)

Vincent van der Spek

Inhoudsopgave

Inleiding	4
2. Westduinpark en de Bosjes van Poot	5
2.1 Korte karakteristiek van het geïnventariseerde gebied	5
2.2 Beheer	6
3. Werkwijze	10
3.1 Kader en doelstelling	10
3.2 Methodiek	10
3.3 Volledigheid van de tellingen	10
3.4 Veldwerk	10
3.5 Weersomstandigheden	11
4. Resultaten	13
4.1 Totaaloverzicht van soorten en aantallen	13
4.2 Vergelijking met de kartering in eerdere jaren	15
4.3 Toelichting op de vergelijking met	15
4.4 Soortbesprekingen	16
5. Conclusies en aanbevelingen	25
6. Literatuur	27
Bijlagen	28

Inleiding

In het voorjaar van 2013 vond in opdracht van de Unie van Bosgroepen een integrale broedvogelkartering plaats in Het Westduinpark (Wdp) en De Bosjes van Poot (BvP), beide in de gemeente Den Haag. De Unie van Bosgroepen heeft van de provincie Zuid-holland opdracht gekregen om het gebied in het kader van Subsidieregeling Natuur en Landschap te karteren. Vorig jaar is het gebied reeds onderzocht op dagvlinders en sprinkhanen.

In het object komen duinhabitattypen voor als witte duinen, kalkrijke duingraslanden, duindoornstruweel, duinbossen en een recentelijk herstelde vochtige duinvallei.

Het geheel is aangewezen als Natura 2000-gebied "Westduinpark en Wapendal", <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=9&id=n2k98>. Het object Wapendal gelegen ten oosten van het Wdp werd door ons niet geïnventariseerd, omdat dit gebied klein is (ca. 3,5 ha) en van minder groot belang voor vogels.

Het onderzoek is uitgevoerd door beide auteurs middels de BMP-A methode van SOVON Vogelonderzoek Nederland. Het onderzoek betrof een kartering, vanwege de behoefte aan actuele broedvogelgegevens als kwalitatieve graadmeter voor de interne beheerevaluatie van het gebied. Daarnaast worden deze gegevens door de overheid gebruikt in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL).

Aan het laten uitvoeren van deze broedvogelinventarisatie lagen de volgende vragen ten grondslag:

- Welke zeldzame, schaarse of andere voor het beheer relevante broedvogels komen in het gebied voor?

- Wat is de territoriale en kwantitatieve verspreiding van deze broedvogels, in het bijzonder met betrekking tot de Rode lijstsoorten en SNL- en Natura2000-doelsoorten?

In dit rapport worden de inventarisatieresultaten evenals enkele relevante gebieds- en beheeraspecten toegelicht, geëvalueerd en samengevat. Waar mogelijk zijn de broedvogelgegevens, voor zover beschikbaar en toepasbaar, vergeleken met eerdere broedvogeltellingen om inzicht te krijgen in de aantalsontwikkeling van belangrijke doel- en meetsoorten voor het beheer.

Ons aanspreekpunt bij de Unie van Bosgroepen was Jaap Bouwman, hij zorgde tevens voor kaartmateriaal en voorzag een eerdere versie van dit rapport van commentaar. Aanvullende waarnemingen werden gedaan door Hemme Batjes, Rob Berkelder, Gerjon Gelling (die tevens zorgde voor extra kaartmateriaal), Danny Laponder en Ruud Wielinga (die tevens de foto op de voorpagina leverde). Erik Evers gaf ons inzage in de tellingen uit de BvP in 1994 en 2007. Ruud van der Waard voorzag ons van de gegevens uit het Wdp in 2003 en Mervyn Roos leverde de broedvogeltellingen uit de jaren 1984 tot en met 1988. Het ringen van de jonge Havik en jonge Buizerds werd uitgevoerd door Arend de Looff. Voor alle voornoemde personen is een woord van dank voor hun bijdrage op zijn plaats.

2. Het Westduinpark en de Bosjes van Poot

2.1 Korte karakteristiek van het geïnventariseerde gebied

Het Westduinpark (ca 215 ha; figuur 1b en 1c) en de Bosjes van Poot (ca 30 ha; figuur 1a) is een duingebied in de gemeente Den Haag (Zuid-Holland). Het Wdp grenst in het westen aan het Noordzeestrand, in het zuiden aan Kijkduin, in het oosten aan de wijken Bohemen en de Vogelwijk. De noordgrens van het park wordt gevormd door de Scheveningse haven en het afvoerkanaal. Het Wdp en de BvP worden van elkaar gescheiden door de Nieboerweg.

Het Westduinpark

Het Westduinpark is een relatief gesloten, vrij smal geïsoleerd duingebied midden in de Randstad en vrijwel geheel omsloten door bebouwing. Alleen via de zeereep is er verbinding met het zuidelijker gelegen Solleveld. Net als andere (kalkrijke) duingebieden is het gebied door toegenomen stikstoflast, het instorten van Konijnenpopulaties en het vastleggen tegen verstuiwing (vooral zeereep) sterk verruigd, met als gevolg vergrassing en verstruweling. Daarnaast is het gebied beheerd als stadspark, met aanplant van niet-inheemse bomen (veel populieren) en struiken. Vooral Rimpelroos woekert sterk, waardoor andere, oorspronkelijke vegetatie is weggedrukt. De oppervlakte duingrasland was dan ook bijna verdwenen door de verstruweling en vergrassing. De enige plek die de potentie heeft als vochtige duinvallei – de Natte Pan – was eveneens dichtgegroeid. Het gebied kent drie voormalige vuilstortplaatsen (met veel verstoringsvegetatie als brandnetel). Helm is door aanplant dominant aanwezig, vooral aan de zeezijde. Tegen Scheveningen aan zijn nog enkele soorten die kenmerkend zijn voor het zeedorpenlandschap te vinden, zoals Blauwe Zeedistel en Zeewinde. Op restanten duingrasland staan algemenere soorten als Zachte Ooievaarsbek, Reigersbek, Akkerwinde en Akkerhoornbloem en weinig schaarse soorten, al kan Gewone Salomonszegel massaal bloeien. Opvallend op een aantal van deze plekken is het massale voorkomen van teunisbloemen, Slangenkruid en Koningskaars, soorten die goed bestand zijn of zelfs goed gedijen op verrommelde grond. Het park is sterk verstruikt, met een dominantie van Duindoorns (gunstig voor veel vogelsoorten, minder gunstig voor andere natuurwaarden) en in mindere mate soorten als Eenstijlige Meidoorn en Trosvlier. Het binnenduinrandbos bestaat uit eik, Esdoorn, Beuk, diverse populieren en hier en daar aanplant van Zwarte Den.

De Bosjes van Poot

In de Bosjes van Poot is vooral duinbos aanwezig. Het is begroeid met aangeplante dennen, er staan eiken en er is een beukenperceel. Het noordwestelijk deel bestaat uit lager duinstruweel. Andere duinhabitats zijn niet aanwezig. De struiklaag is hier en daar goed ontwikkeld, maar ontbreekt weer nagenoeg in andere delen. Opvallend is de relatief recente opkomst van de exoot Reuzenbalsemien.

Overige fauna

In het gehele gebied komen naast de vogels ook diverse soorten zoogdieren voor: Egel, Gewone Bosspitsmuis, Dwergspitsmuis, Huisspitsmuis, Mol, Watervleermuis (in goede aantallen overwinterend in bunkers), enkele Meervleermuizen (voor het eerst overwinterend in 2012/2013), Gewone Dwergvleermuis, Ruige Dwergvleermuis, Laatzvlieger, Rosse Vleermuis, Gewone Grootoorvleermuis, Konijn, Eekhoorn (schaars), Rosse Woelmuis, Veldmuis, Bosmuis, Dwergmuis, Huismuis, Bruine Rat, Wezel (zeldzaam) en Vos. Het enige reptiel dat in redelijk aantal in het Wdp voorkomt is de Zandhagedis. De amfibieën in het gebied zijn Kleine Watersalamander, (Middelste) Groene Kikker, Bruine Kikker en Gewone Pad. Na het herstel van de Natte Pan is sinds 2012 de Rugstreeppad weer naar het gebied teruggekeerd. In 2012 is het Westduinpark gekarteerd op dagvlinders, libellen en sprinkhanen (J. Bouwman). Tijdens deze kartering werden 15 soorten dagvlinders waargenomen, waaronder het Bruin blauwtje dat op de Rode Lijst staat. Het gebied is nauwelijks van belang voor libellen vanwege de zeer

beperkte hoeveelheid water. In de zomer van 2012 werden wel diverse Zwervende Heidelibellen waargenomen. Er werden in 2012 elf soorten sprinkhanen waargenomen, waarvan Sikkelsprinkhaan, Blauwvleugelsprinkhaan (slechts eenmaal) en Duinsabelsprinkhaan het meest bijzonder zijn.

2.2 Beheer

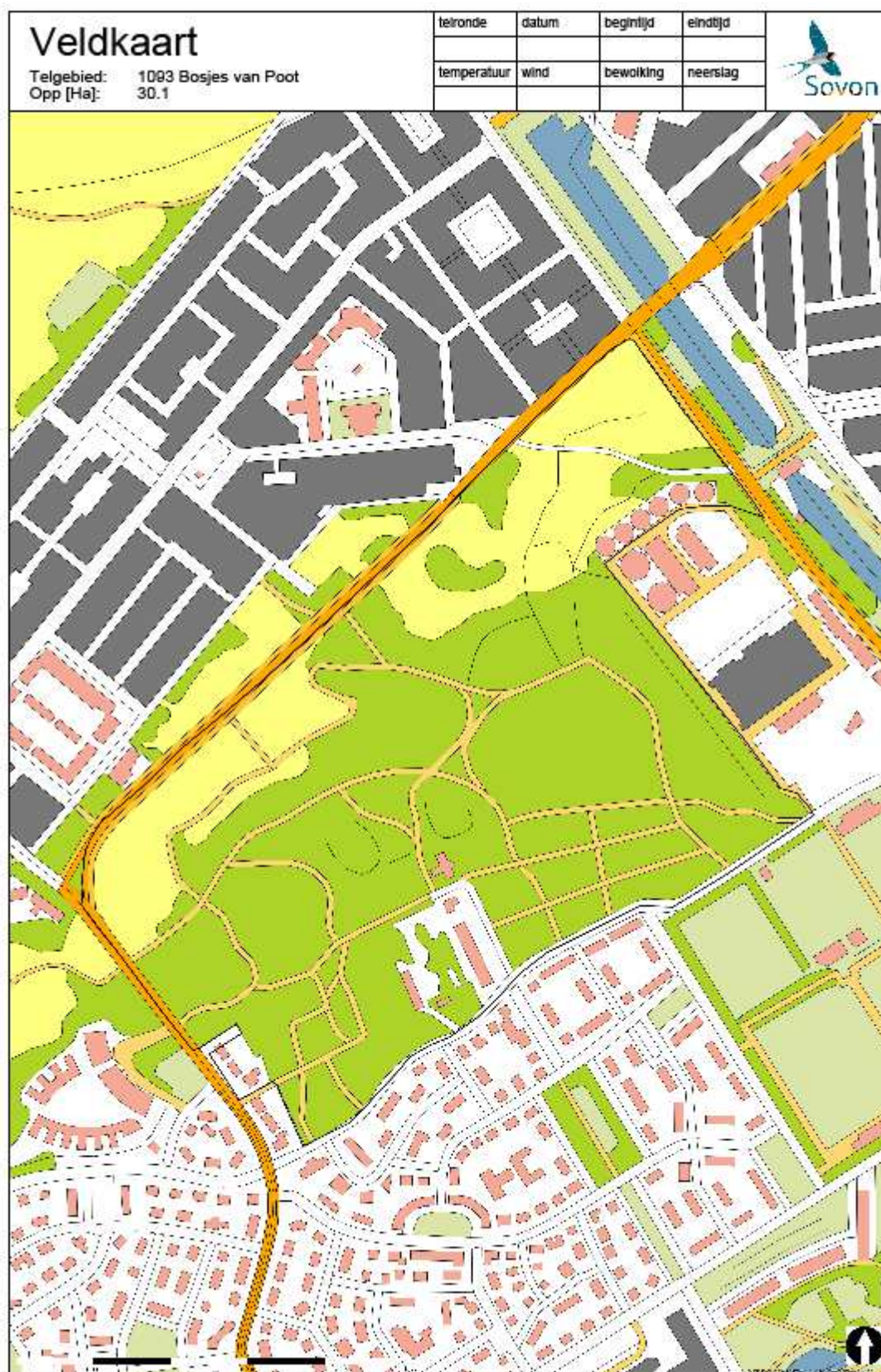
De zeereep is in beheer bij het Hoogheemraadschap Delfland, de rest van het gebied wordt beheerd door de gemeente Den Haag.

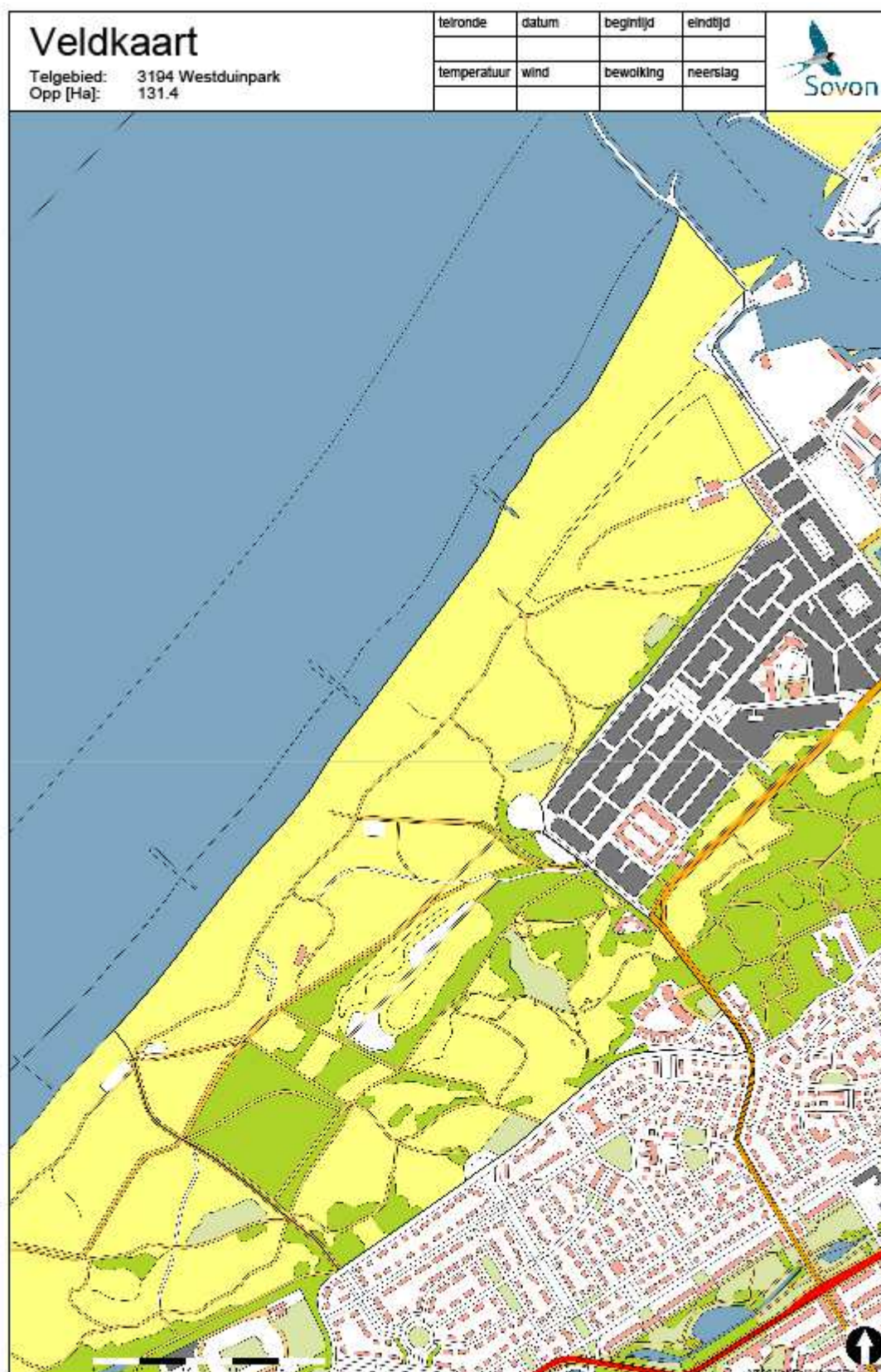
In 2011-2012 en 2012-2013 hebben vooral de deelgebieden Natte Pan, Wieringsestraat en het westelijke deel van de BvP een metamorfose ondergaan in het kader van herstel van Natura 2000 habitattypen (Grijzen duinen (H2130), Duinheiden met struikhei (H2150), Duindoornstruwelen (H2160) en Duinbossen (H2180)). Bomen en struiken die er van nature niet thuishoren en veel water verbruiken, zoals esdoorn, of woekeren, zoals Rimpelroos, zijn verwijderd en eiken en meidoorns krijgen ruimte om te groeien. Ook de wind krijgt veel meer speelruimte. Grote delen zijn gemaaid en geplagd om weer stuivende, zandige plekken te creëren, duingraslanden terug te krijgen en om de vochtige duinvallei te herstellen. Er is sinds 2012 afwisselend zomerbegrazing in het noordelijke deel en winterbegrazing in de Natte Pan door vier Schotse Hooglanders. Op sommige geplagde delen komt alweer wat Rimpelroos op, maar op de stuifkuil van de Wieringsestraat breidde in één zomer tijd bijvoorbeeld Blauwe Zeedistel al uit.

Zowel het Wdp als de BvP zijn op de paden vrij toegankelijk, daarbuiten niet.

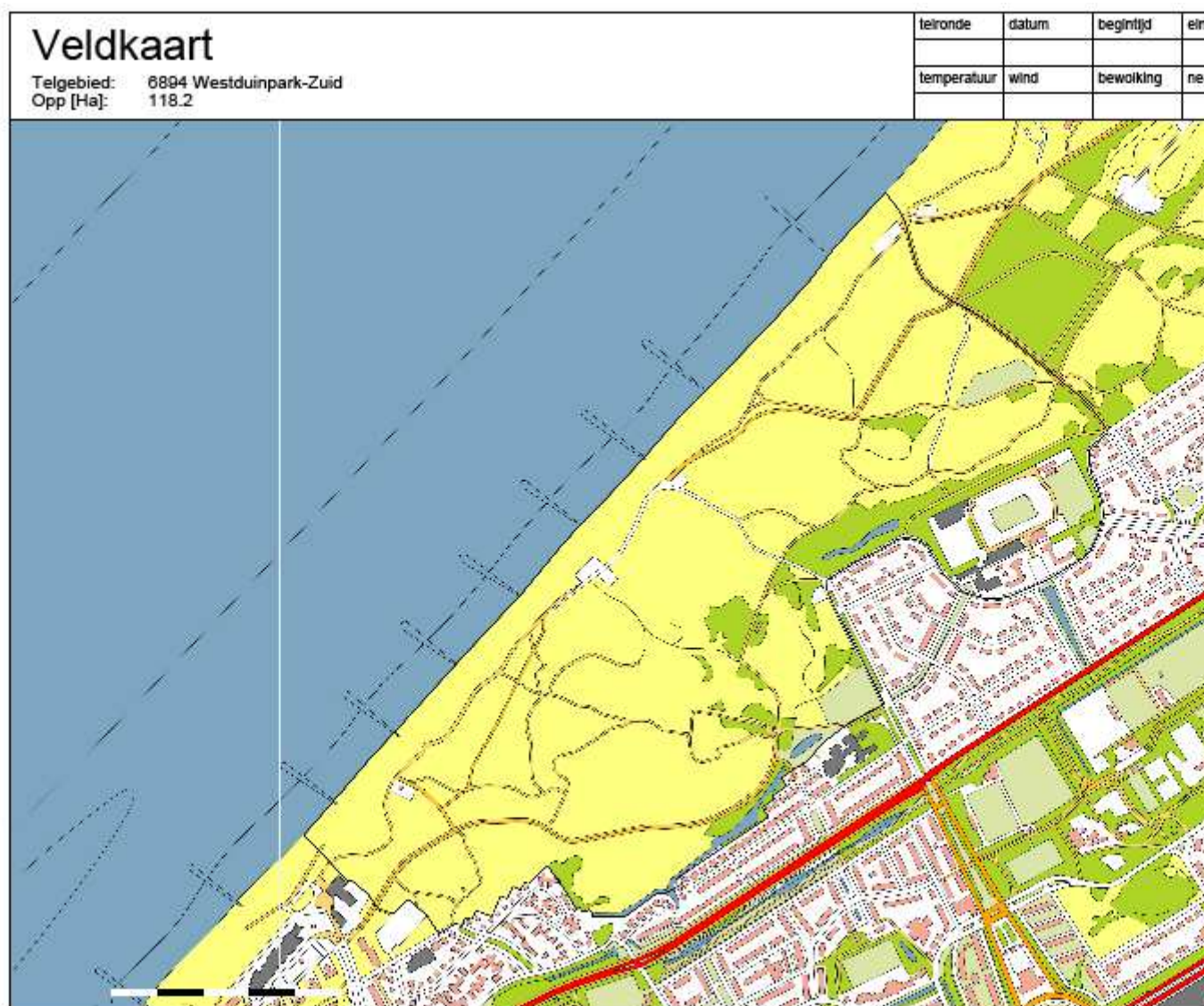
Gedurende het gehele jaar worden beide gebieden zeer druk bezocht door recreanten, o.a. als route naar de diverse strandopgangen. In het Wdp moeten honden het gehele jaar worden aangelijnd (al gebeurt dit in veel gevallen niet), in de BvP mogen honden het gehele jaar los lopen, ook buiten de paden. Dit laatste zal zonder meer zijn weerslag hebben op het broedsucces van (laag bij de) grond broedende vogelsoorten.

De recreatiedruk is in het gehele gebied dus zeer hoog.

Figuur 1b. Overzicht van de ligging en indeling van het gekarteerde gebied Westduinpark noordelijk deel.

Figuur 1c. Overzicht van de ligging en indeling van het gekarteerde gebied Westduinpark zuidelijk deel.

3. Werkwijze

3.1 Kader en doelstelling

Primaire doelstelling van de integrale broedvogelinventarisatie van het Westduinpark en de Bosjes van Poot was het verkrijgen van een zo volledig mogelijk vlakdekkend en betrouwbaar beeld van aantallen en verspreiding van alle soorten met de nadruk op schaarse tot zeldzame Rode Lijst-soorten en/of andere voor het beheer belangrijke soorten. Deze soorten vallen bij SOVON grotendeels onder de selectie van BMP/B. De inventarisatie van alle soorten betreft BMP/A.

3.2 Methodiek

De inventarisatie is uitgevoerd naar het principe van de uitgebreide territoriumkartering. Deze methodiek houdt in dat een reeks gebiedsdekkende, over het broedseizoen verdeelde inventarisatieronden worden uitgevoerd. Hiervoor werd van de BMP/A methode van SOVON gebruik gemaakt (Van Dijk 2011). Alle territorium- en nestindicerende waarnemingen die duiden op broedvogels werden nauwkeurig ingevoerd via de mobiele applicatie Obbsmap (<http://obsmap.org>) behorend bij www.waarneming.nl. Het totaal van al deze waarnemingen resulteert uiteindelijk in de samenstelling van individuele soortkaarten, die naderhand worden geïnterpreteerd conform de landelijk geldende, standaard kwaliteitscriteria van SOVON (van Dijk 2011; <https://www.sovon.nl/nl/content/handleiding-broedvogels>). Voor de uiteindelijke verwerking van de in www.waarneming.nl ingevoerde gegevens werd gebruik gemaakt van het programma autoclustering van SOVON (<http://www.sovon.nl/content/handleiding-autoclustering-bmp>).

Het Westduinpark werd om praktische redenen opgedeeld in een zuidelijk (Wdp-Z) en een noordelijk (Wdp-N) deel, waarbij als grens het Fuutpad (in het verlengde van de Fuutlaan) is aangehouden (figuur 1b en 1c). Het zuidelijk deel is geïnventariseerd door Vincent van der Spek, het noordelijk deel en de Bosjes van Poot door Rinse van der Vliet.

3.3 Volledigheid van de tellingen

Door de tamelijk late start van de tellingen op 9 april in het Wdp-Z en op 13 april in het Wdp-N en de BvP zal een aantal territoria van voornamelijk vroeg zingende standvogels, zoals Houtduif, Winterkoning, Roodborst, Merel en mezen gemist zijn. Anderzijds was het voorjaar van 2013 extreem koud, waardoor veel soorten pas laat aan het broedseizoen begonnen – dit werd door vele tellers in het land opgemerkt.

Doordat beide auteurs het gebied goed kennen door jarenlange frequente bezoeken kwamen zij niet voor verrassingen te staan. De indruk bestaat dat deze voorkennis in flinke mate heeft bijgedragen aan de volledigheid en kwaliteit van de kartering.

3.4 Veldwerk

De totaal gekarteerde oppervlakte beslaat ca. 245 hectare (exclusief Wapendal). Van begin/medio april tot begin juli zijn in het Wdp zeven en in de BvP zes gebiedsdekkende veldronden uitgevoerd (tabel 1). De SNL-methode schrijft een minimum van vijf rondes voor.

De inventarisaties begonnen meestal één uur vóór zonsopkomst of rond zonsopkomst en eindigden twee tot vijf uur later. De meeste bezoeken zijn te voet afgelegd. Daar waar de broedvogelaantallen een lagere dichtheid bereiken is tevens gebruik gemaakt van de fiets (vooral delen van de zeereep).

Naast de zes tot zeven officiële bezoeken werden nog diverse aanvullende (soortgerichte) bezoeken aan de drie deelgebieden gebracht en werd voor sommige soorten gebruik gemaakt van informatie van derden (zie dankwoord).

Tabel 1. Bezoekdatums- en tijden met betrekking tot de broedvogelkartering in het Westduinpark en de Bosjes van Poot in 2013.

Westduinpark en Bosjes van Poot	Datum	Tijden
Westduinpark (zuidelijk deel)	9 april	06:30-10:30
	13 april	06:31-10:36
	20 april	06:11-10:33
	27 april	05:35-11:03
	5 mei	06:00-10:30
	29 mei	06:41-10:00
	9 juni	05:43-08:47
Westduinpark (noordelijk deel)	13 april	07:39-12:00
	20 april	06:12-10:55
	27 april	05:58-09:44
	5 mei	05:12-08:49
	16 mei	05:01-09:02
	3 juni	04:51-08:29
	20 juni	05:30-08:40
Bosjes van Poot	13 april	06:30-07:35
	21 april	05:30-08:30
	28 april	05:12-07:53
	6 mei	05:22-07:54
	14 mei	09:55-10:45
	6 juni	04:52-07:14
	9 juli	06:14-08:03

3.5 Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op het vogelleven en daardoor ook mede bepalend voor de doelmatigheid bij het inventariseren. Bij harde wind, veel neerslag en lage of juist (zeer) hoge temperaturen, neemt de territoriale activiteit en daarmee ook de trefkans af. Vandaar dat de samenvatting van de weersomstandigheden tijdens het voorjaar bruikbare achtergrondinformatie kan verschaffen. Hierna volgt een beschrijving van het weer ten tijde van het broedseizoen in 2013 aan de hand van de standaard maandoverzichten van het KNMI.

Maart

Zeer koud en droog met veel wind.
Geen inventarisaties uitgevoerd.

April

Koud, droog en vrij zonnig.

In De Bilt werd het gemiddeld 8,1 °C tegen 9,2 °C normaal. Daarmee was het de koudste april sinds 1997 (7,8 °C). De maand begon en eindigde koud. In de eerste decade kwam de gemiddelde temperatuur met een oostelijke stroming op 4,2 °C uit, terwijl het normaal in die periode 7,9 °C is. De eerste decade was ook extreem droog met slechts 3 mm regen. De lente diende zich eindelijk aan in de tweede decade van april. De stroming draaide naar west en de gemiddelde temperatuur bedroeg 10,8 °C, tegen 8,6 °C normaal. Het aantal uren zonneschijn gemiddeld over het land bedroeg 194, tegen een langjarig gemiddelde van 178 uur.

Mei

Koel, somber en vrij nat.

Mei 2013 was een koele maand met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 11,5 °C.

Normaal is het daar in mei gemiddeld 13,1 °C. Mei begon vrij zonnig en warm. In de eerste decade lag de temperatuur landelijk gemiddeld rond of boven het langjarig gemiddelde. Op 6, 7, en 8 mei bereikte de temperatuur in bijna het hele land de grens van 20,0 °C en noteerde De Bilt drie warme dagen op rij. De landelijk hoogste temperatuur, 25,8 °C werd 6 mei gemeten.

Vanaf 11 mei lag de temperatuur ruim twee weken ver onder de normale waarde en overheerste de bewolking. Nooit eerder verliep de tweede decade van mei in De Bilt zo somber. Op vijf dagen liet de zon zelfs helemaal verstek gaan. Op 23 mei bereikte de maximumtemperatuur een dieptepunt; het werd in De Bilt slechts 10,4 °C. Het kwam de laatste 30 jaar niet meer voor, dat het zo laat in mei zo koud was. Normaal schijnt de zon ongeveer 213 uur, deze maand kwam het aantal zonuren uit op 178.

Aan het einde van de maand was de zon geregeld te zien. De zon scheen in De Bilt 166 uren, tegen 207 zonuren normaal.

Gemiddeld over het land is mei vrij nat verlopen. Er viel 72 mm, normaal valt er 61 mm. De eerste paar dagen van mei was het vrijwel overal droog. Vanaf 7 mei viel er bijna elke dag wel regen. Vooral op 20 en 21 mei regende het flink en viel plaatselijk 30-50 mm.

Juni

Vrij koel en aan de droge en sombere kant.

Gemiddeld over het land scheen de zon 184 uren tegen 201 normaal. Het totale aantal zomerse dagen in De Bilt bedroeg drie tegen vijf normaal. Op elf dagen werd het 20,0 °C graden of hoger, het langjarige gemiddelde bedraagt in juni dertien dagen.

De gemiddelde maandtemperatuur zal in De Bilt uitkomen op 15,3 °C tegen 15,6 °C normaal. Daarmee is juni de zesde maand op rij met een gemiddelde temperatuur lager dan het langjarige gemiddelde. Het zeewater is nog steeds te koud en met aanvoer over zee was het vooral aan zee koel. Lokaal kwam het tijdens vier nachten nog tot vorst aan de grond.

Dankzij een hogedrukgebied was het de eerste 11 dagen droog en scheen de zon vaak, gemiddeld over het land 101 uren tegen 65 normaal. Op 6 juni werd in De Bilt voor het eerst dit jaar de zomerse grens van 25,0 °C bereikt.

Vanaf de 12e werd het weer wisselvallig. De temperatuur lag hierbij rond de normale waarde voor de tijd van het jaar. Rond 18 juni werd korte tijd zeer warme lucht aangevoerd. Na de 19e werd het opnieuw vrij koel voor de tijd van het jaar. Dit weertype handhaafde zich tot aan het einde van de maand.

Gemiddeld over het land is 58 mm regen gevallen. Het langjarig gemiddelde bedraagt 68 mm.

Juli

Zeer warm, zonnig en droog.

Normaal wordt het in De Bilt in juli 17,9 °C, deze maand werd het 19,2 °C. Voor het eerst dit jaar komt de gemiddelde maandtemperatuur boven het langjarig gemiddelde uit en bijna de hele maand was het warmer dan normaal. Juli 2013 staat op de zevende plaats van warmste julimaanden ooit. Het aantal warme dagen (maximumtemperatuur 20,0 °C of hoger) bedroeg in De Bilt 26 tegen 22 normaal. Vanaf half juli werd op de meeste dagen de zomerse grens van 25,0 °C overschreden. Gemiddeld over het land kwam het aantal zonuren deze zomermaand uit op 255 tegen 212 uur normaal.

Een groot deel van de maand verliep zeer droog, maar er vielen zware buien op de 27e en in de daarop volgende nacht. Gemiddeld over het land viel er deze maand 44 mm, normaal valt er in juli 78 mm.

4. Resultaten

Met 73 territoria is de Fitis de op drie na algemeenste soort van het gebied, Westduinpark, Den Haag, mei 2013.

In de hierna volgende paragrafen (4.1-4.4) worden de inventarisatieresultaten beknopt beschreven.

4.1 Totaaloverzicht van soorten en aantallen

Hier wordt het totaaloverzicht van vastgestelde soorten en aantallen gepresenteerd in een tabel uitgesplitst naar de drie deelgebieden Westduinpark zuidelijk deel, Westduinpark noordelijk deel en Bosjes van Poot.

In de gekarteerde deelgebieden tesamen zijn in 2013 totaal 1128 territoria verdeeld over 55 broedvogelsoorten vastgesteld, inclusief drie exoten: Nijlgans, Fazant en Halsbandparkiet (tabel 2).

Alle soorten zijn integraal geteld en zeven soorten staan op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare vogels in Nederland (Van Beusekom *et al.* 2005). De aangetroffen Rode Lijst-soorten zijn: Ransuil, Groene Specht, Graspieper, Nachtegaal, Spotvogel, Huismus en Kneu.

Tabel 2. Totaaloverzicht van de in 2013 vastgestelde soorten en aantallen in de drie gekarteerde deelgebieden

Soort	Westduinpark zuid	Westduinpark noord	Bosjes van Poot	Totaal
Nijlgans	1			1
Krakeend	3			3
Wilde Eend	16			16
Havik		1		1
Buizerd		1		1
Torenvalk		1		1
Fazant		3		3
Waterhoen	2			2

Meerkoet	4			4
Houtduif	19	30	16	65
Holenduif			3	3
Turkse Tortel		1		1
Ransuil		1		1
Bosuil		1	1	2
Halsbandparkiet		1	5	6
Groene Specht	2	2	1	5
Grote Bonte Specht	3	4	9	16
Kleine Bonte Specht	1			1
Graspieper		1		1
Heggenmus	40	39	11	90
Winterkoning	22	17	26	65
Roodborst	14	14	11	39
Nachtegaal	23	34	6	63
Gekraagde Roodstaart	4			4
Roodborsttapuit	2	3		5
Merel	38	41	25	104
Zanglijster	5	10	8	23
Bosrietzanger	2	4		6
Kleine Karekiet	1			1
Spotvogel	1			1
Braamsluiper	11	8	3	22
Grasmus	20	37	6	63
Zwartkop	11	32	20	63
Tuinfluiter	3	6	1	10
Tjiftjaf	19	27	24	70
Fitis	31	34	8	73
Goudhaan		3	1	4
Staartmees	4	3	4	11
Koolmees	39	33	17	89
Pimpelmees	11	13	19	43
Glanskop		2		2
Kuifmees		1	3	4
Boomklever			4	4
Boomkruiper	3	4	12	19
Gaai	6	3	3	12
Ekster	7	8	10	25
Zwarte Kraai	5	3	3	11
Kauw			2	2
Spreeuw	1			1
Huismus	5			5
Vink	6	6	7	19
Groenling	4	3		7
Putter	10	10		20
Kneu	3	9		12
Goudvink	2	1		3
Totaal				1128

4.2 Vergelijking met de kartering in eerdere jaren

Het Wdp werd in de jaren 1984 tot met 1988 min of meer integraal gekarteerd door D. Laponder, M. Roos en P. Bal (tabel 3). Deze tellingen zijn gebruikt voor de vergelijking met ons onderzoek.

In 2003 werd het midden- en zuidelijk deel geteld door R. van der Waard en in 2009 de geregenereerde delen door V. van der Spek, D. Laponder en R. Berkelder. Omdat deze tellingen niet het gehele park besloegen zijn deze slechts in geringe mate gebruikt voor de vergelijking. Daarnaast worden vrijwel jaarlijks grote delen van het park geïnventariseerd voor de Haagse Vogelbescherming. Omdat de uitkomsten van deze tellingen dusdanig veel lager (zowel voor wat betreft het aantal soorten als het absolute aantal territoria) uitvallen dan onze bevindingen en de door hen gebruikte methodes onduidelijk zijn, worden deze gegevens niet gebruikt.

De BvP werden integraal geïnventariseerd in 1984 (M. Roos en D. Laponder), 1994 (W. Plomp en E. Evers) en 2007 (E. Evers). De informatie uit deze tellingen is beperkt gebruikt voor onderstaande vergelijking.

Overigens werden in vele andere jaren delen van de BvP (voornamelijk de Abraham Schierbeektuin) geteld voor de Haagsche Vogelbescherming (o.a. H. Mos). Omdat deze tellingen meestal slechts een klein deel van het totale oppervlak betreffen zijn deze niet gebruikt voor de vergelijking.

Omdat beide auteurs sinds begin jaren 1990 jaarrond regelmatig in het gebied komen is een deel van onderstaande vergelijkingen ook gebaseerd op eigen observaties in de afgelopen 23 jaar.

4.3 Toelichting op de vergelijking met

Van vooral Houtduif, Winterkoning, Roodborst en Merel werden tijdens de inventarisaties uit eerdere jaren hogere aantallen opgemerkt dan tijdens ons onderzoek. Van deze soorten is de schijnbare achteruitgang vrijwel zeker niet reëel, omdat een deel van de territoria van deze soorten voor een vrij groot deel door ons gemist zal zijn in verband met de late start van ons onderzoek. Ook Kool- Pimpel- en Staartmees zijn door ons waarschijnlijk onderteld. De toename ten opzichte van de jaren 1980 is dus wellicht nog groter dan de vergelijking met de aantallen uit die jaren suggereert.

Verschenen en toegenomen soorten

Nijlgans, Krakeend, Havik en Kleine Bonte Specht verschenen in 2013 als broedvogel. Appelvink doet al enkele jaren zijn best om te worden toegevoegd aan de broedvogellijst, maar komt daarvoor nog niet in aanmerking. Gekraagde Roodstaart is terug van weggeweest en behaalde het hoogste aantal territoria sinds 1985.

Een duidelijke (>50%) toename sinds de jaren 1980 is er van: Halsbandparkiet (sinds de jaren 2000), Grote Bonte Specht, Goudhaan, Glanskop, Koolmees, Pimpelmees, Staartmees, Kuifmees, Boomkruiper, Tuinfluiter, Zwartkop, Putter en Vink.

Over het algemeen blijkt dat een aantal weinig kritische bossoorten zijn toegenomen. Dit zijn vrijwel allemaal soorten die ook landelijk toenemen.

Bosvogels, zoals de Grote Bonte Specht (hier een mannetje) doen het goed. Westduinpark, mei 2013

Verdwenen of afgenomen soorten

Ten opzichte van de karteringen in de jaren 1980 zijn verdwenen: Bergeend (alleen in 1985 één territorium), Patrijs, Houtsnip, Veldleeuwerik, Kuifleeuwerik, Boompieper, Tapuit, Grote Lijster, Zwarte Roodstaart, Grauwe Vliegenvanger, Bonte Vliegenvanger en Ringmus. Scholekster en Witte Kwikstaart werden in die jaren eveneens vastgesteld, maar dit zullen gezien de habitat incidentele broedgevallen zijn geweest.

Sinds (het begin van) de jaren 2000 verdwenen Boomvalk (BvP), Sperwer, Zomertortel, Koekoek, Wielewaal (BvP) en Sprinkhaanzanger als broedvogel (pers. obs.).

De volgende soorten kennen een significante (>50%) afname: Fazant, Torenvalk, Bosuil, Turkse Tortel, Graspieper, Roodborsttapuit, Spotvogel, Ekster en Kneu.

Kritische soorten van open duin en kleinschalig ruigtelandschap zijn (sterk) afgenomen, conform de landelijke trend.

Tabel 3. Totaaloverzicht van de in 1984 tot en met 1988 vastgestelde soorten en aantallen in het Westduinpark (M. Roos, D. Laponder, P. Bal).

Soort	1984	1985	1986	1987	1988
Bergeend		1			
Wilde Eend	2	4	2	2	2
Torenvalk	1	6	4	2	2
Patrijs	2	6	4	2	2
Fazant	65	34	?	?	?
Waterhoen		2	1	1	1
Meerkoet		1	1		
Scholekster	1				
Houtsnip	1	1		1	1
Holenduif				1	1
Houtduif	150	?	?	?	?

Turkse Tortel	5	7	6	5	2
Zomertortel	5	10	6	4	4
oekoek	2	2	3	3	7
Bosuil	2	4	3	3	5
Ransuil	1	1	1	2	1
Groene Specht	1	3	2	2	2
Grote Bonte Specht	2	2	2	3	6
Kuifleeuwerik		3	2	2	2
Veldleeuwerik	11	7	7	9	1
Boompieper			1	2	1
Graspieper	25	26	24	24	22
Witte kwikstaart					1
Winterkoning	35	29	26	24	83
Heggenmus	80	80	82	85	156
Roodborst	41	38	36	34	85
Nachtegaal	28	45	76	60	66
Zwarte Roodstaart		3	2	1	2
Gekraagde Roodstaart	2	4	2	1	1
Roodborsttapuit	10	13	11	12	14
Tapuit	3	2	1		1
Merel	104	110	?	?	367
Zanglijster	10	12	10	11	32
Grote Lijster	1				1
Sprinkhaanzanger	?	12	8	10	29
Bosrietzanger	1	2	2	2	5
Kleine Karekiet				1	
Spotvogel	4	4	4	3	10
Braamsluiper	7	6	5	4	16
Grasmus	27	46	54	55	105
Tuinfluit	1	2	3	3	2
Zwartkop	14	10	12	10	24
Fluiter					1
Tijftjaf	23	31	27	25	34
Fitis	101	118	125	126	331
Grauwe Vliegenvanger	2	1		1	1
Bonte Vliegenvanger	1	1	1	1	
Goudhaan	1				
Staartmees	2	1	1		1
Glanskop				2	1
Pimpelmees	4	5	5	5	9
Koolmees	25	24	23	25	66
Boomkruiper	1		1?	1	2
Gaai	5	7	5	6	4
Ekster	70	22	35	40	75
Kauw	4	2	4	4	2
Zwarte Kraai	5	5	6	6	2
Spreeuw	13	2	?	?	4
Huismus	2	1	1	1	1
Ringmus		1		2	1
Vink		2	1	1	1
Groenling	19	12	15	14	27
Putter	4	2	3	2	4

Kneu	47	50	46	45	54
Kleine Barmsijs				1	
Roodmus				1	
Goudvink	5	3	4	3	10

4.4 Soortbesprekingen

De soortbesprekingen hierna behandelen alle territoriale soorten met de nadruk op schaarse en zeldzame soorten (Rode lijst, SNL en/of Natura-2000). Hierbij ligt de nadruk op het beheer, biotoopgebruik, aantalverloop of andere specifieke aspecten. De vermelde territoria slaan op de gehele oppervlakte van het gekarteerde gebied.

Nijlgans

Een paar Nijlgans maakte gebruik van het duinmeertje langs de Laan van Poot. Dit maakte onderdeel uit van het territorium, maar dit is zeker niet de broedplaats. Jongen werden niet gezien.

Krakeend

Volgens de SOVON-criteria er sprake van territoria, maar de teller had niet de indruk dat er daadwerkelijk werd gebroed bij het duinmeertje langs de Laan van Poot.

Wilde Eend

Veel vogels waren aanwezig in kleine en wat grotere waterlichamen aan de oostrand van het gebied, bij minimaal drie vrouwtjes werden kleine pullen gezien.

Havik

In 2013 kwam voor zover bekend voor het eerst een paar Havik tot broeden in het Wdp. Het nest werd gevonden en bevatte één jong vrouwtje dat werd geringd en succesvol is uitgevlogen. Het nest bevond zich aan de rand van het gebied langs de Laan van Poot in 't Wdp-N.

Buizerd

Al ruim tien jaar broedt een paar op wisselende locaties in het centrale deel van het Wdp. Dit jaar werd het nest gevonden langs de Laan van Poot. Het nest bevatte twee jongen die beide werden geringd. Het is niet duidelijk geworden wat er is uitgevlogen. Daarnaast waren zowel in de BvP als elders in het Wdp enkele ongepaarde (onvolwassen) vogels aanwezig.

Een ongepaarde tweedejaars Buizerd, Westduinpark, april 2013

Torenvalk

Het paar dat tot 2012 vrijwel jaarlijks in het Radioduin broedde deed dat vorig jaar voor het eerst op het voormalige Norfolkterrein (net buiten het Wdp) in een oud Kraaiennest. Dit jaar broedde het paar in een Torenvalkkast op hetzelfde terrein. Het paar broedde dus net buiten het gebied, maar joeg en leefde in het Wdp. Er werden vijf jongen geboren waarvan er uiteindelijk drie uitvlogen. Meermaals werd gezien dat de jongen gevoerd werden met Zandhagedissen.

Fazant

Alleen in het noordelijk deel van het Wdp waren drie hanen territoriaal. De soort is dus nagenoeg verdwenen. In het zuidelijk deel werd eenmaal een haan gehoord. Voor een uitgesproken standvogel geldt dat dit wellicht eveneens een territorium was, maar de waarneming voldeed niet aan de SOVON-criteria. De achteruitgang zal deels ook veroorzaakt zijn door het stoppen van het uitzetten van Fazanten en het beëindigen van bijvoeding ten behoeve de jacht.

Waterhoen

Aanwezig in de plasjes bij het Paddepad.

Meerkoet

Diverse nesten werden gevonden in sloten en duinmeertjes langs de oostrand van het gebied.

Houtduif

Een algemene soort in het gehele gebied. Rond de keerlus van lijn 12 komt de soort kolonieachtig voor; minimaal acht nesten bevinden zich daar op zeer korte afstand van elkaar. Ondanks de nog altijd hoge aantallen is er duidelijk sprake van een achteruitgang. Ook lijkt het duin zelf (zeereep) steeds minder vaak gebruikt te worden als foerageergebied.

Holenduif

Twee of drie territoria in de BvP: bij het schoolgebouw en in de Abraham Schierbeektuin.

Turkse Tortel

Diverse paren bevinden zich in de aangrenzende vogelwijk; de kans dat het enige genoteerde territorium in feite in de vogelwijk broedt is groot.

Ransuil

Sinds 2011 broedt de soort succesvol in het Wdp. In 2012 waren dagenlang vier takkelingen te zien rond de nestplaats. Dit jaar werd voor het eerst ook het bebroedde nest gevonden en ook het mannetje werd enkele malen waargenomen. Op 6 mei was het broedende vrouwtje van het nest verdwenen: wat resteerde was een pluk Ransuilveren op en rond het nest. Vermoedelijk is de vogel op het nest gepredeerd door een (de?) Havik.

Ransuil, Westduinpark, mei 2012

Bosuil

Zowel in de BvP, in de nabijheid van het schoolgebouw, als in het centrale deel van het Wdp bij de Fuutlaan werd de kenmerkende zang van het mannetje gehoord.

Halsbandparkiet

In de BvP werden vijf territoria genoteerd, vooral ten zuiden van het schoolgebouw. Een paar was territoriaal nabij de volkstuintjes in het Wdp-N. Op beide locaties bevinden zich geschikte nestbomen, maar een nest werd niet gevonden.

Groene Specht

Met vier territoria in het WDP en één in de BvP zal het gebied "vol" zijn.

Grote Bonte Specht

Voorals in de BvP aanwezig.

Kleine Bonte Specht

Een territorium rond de egelopvang betekende hoogstwaarschijnlijk een nieuwe broedvogelsoort voor het gebied. Eenmaal werd de vogel gehoord tijdens een telling. In dezelfde week werd een vrouwtje gefotografeerd in deze omgeving.

Graspieper

Er kon slechts één zingende vogel worden gevonden (in het radioduin). Ook in naburig Solleveld bleven de aantallen zeer laag. De soort is tussen Kijkduin en het Zwarte Pad daarmee nagenoeg verdwenen. Het vermoeden bestaat dat deze soort in de duinen sterk achteruit gaat door het verdwijnen van zijn belangrijkste voedselbronnen, waaronder langpootmuggen (Wouters 2013).

Heggemus

Samen met de Merel de meest algemene soort in het Wdp, vooral in het Duindoornstruweel net achter de zeereep, maar ook algemeen in het middenduin.

Winterkoning

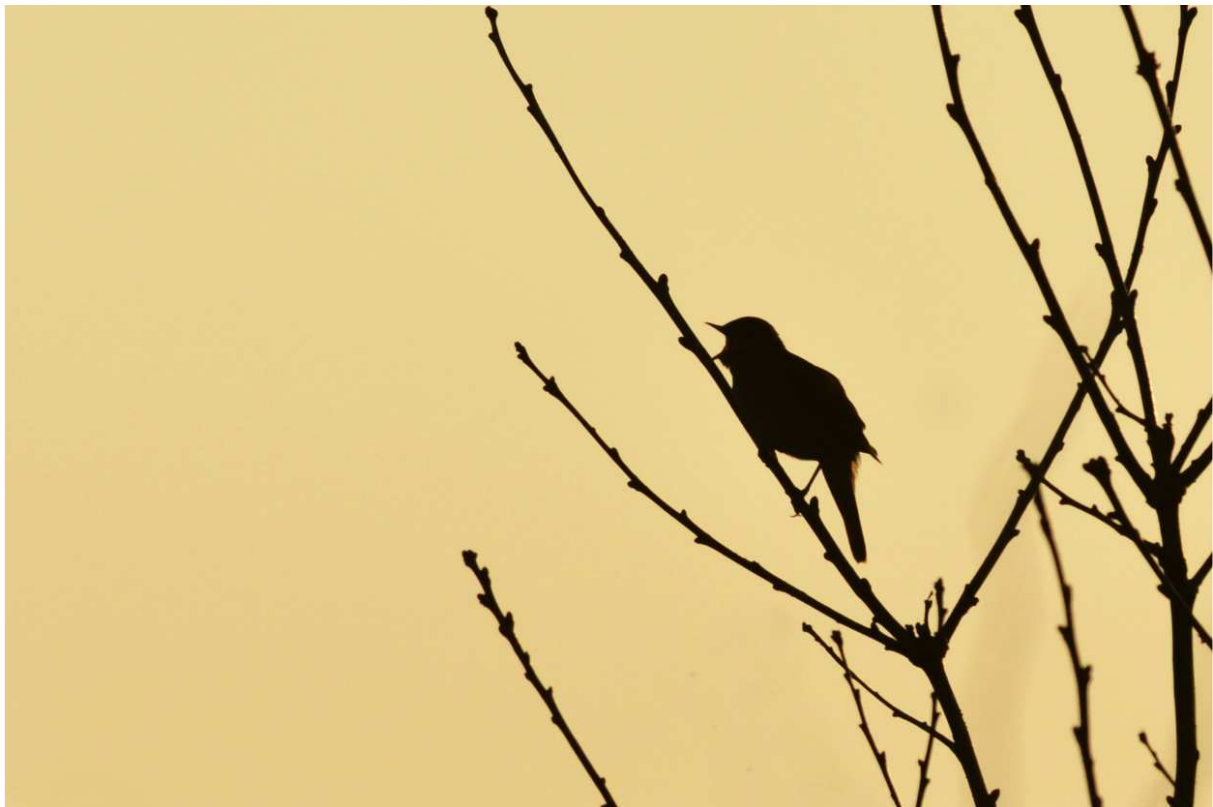
Vooral in de BvP een erg algemene soort, waar vermoedelijk ook onderteld.

Roodborst

Tamelijk gelijkmatig verspreid in de binnenduinstrand. Net als Winterkoning vermoedelijk een ondertelling.

Nachtegaal

Nog altijd één van de algemeenste soorten in het Wdp, vooral in het middendeel, maar ook vrij dicht achter de zeereep. De kalkrijke duinen vormen inmiddels het belangrijkste bolwerk van Nederland voor deze soort. In het binnenland is de Nachtegaal inmiddels een zeldzame verschijning.

Nachtegaal, Westduinpark, mei 2013

Gekraagde Roodstaart

Eén van de verrassingen van dit jaar was de aanwezigheid van vier zingende Gekraagde Roodstaarten in het Wdp-Z, waarvan drie tussen De Vulkaan en de Egelopvang.

Roodborsttapuit

In het zuidelijk deel bij Kijkduin werden twee paartjes gevonden. In het noordelijk deel drie paartjes in het radioduin, bij strandslag 10 en bij strandslag 11. De laatste twee paartjes waren succesvol met één of twee respectievelijk drie jongen. Dit laatste paar (of in elk geval een paar bij strandslag 11) had nog een tweede legsel en ook daarbij vlogen drie jongen uit. Het paar in het radioduin was waarschijnlijk niet succesvol.

Merel

Een algemene soort in het gehele gebied met nadruk op het binnenduin. Vermoedelijk algemener dan het getelde aantal suggereert.

Zanglijster

Vrij gelijkmatig verspreid over het binnenduin.

Bosrietzanger

In de brandnetel- en rietvegetatie op de voormalige vuilstort zongen tegelijkertijd vier vogels. Ook in het uiterste zuiden en rond de Vulkaan werd een zingende vogel aangetroffen. Het is niet uitgesloten dat het (deels) betrekking had op late trekkers – door het koude voorjaar was de soort nóg later dan anders.

Kleine Karekiet

Een zingende vogel in het zuidelijk duin binnen de datumgrenzen. De habitat was niet geschikt voor de soort, dus vermoedelijk had dit betrekking op een late trekker.

Sprinkhaanzanger

Op 20 april werd eenmaal een zingende vogel waargenomen in het Radioduin (bij de pijp), te weinig voor een territorium waardoor de soort nu dus officieel verdwenen is uit het gebied.

Spotvogel

Langs de Savornin Lohmanlaan werd eenmaal een zingende vogel waargenomen. Tegen Kijkduin aan was binnen de datumgrenzen nog een zingende vogel aanwezig (en dus formeel een territorium), hoewel vanwege het late najaar een trekker door de teller niet uitgesloten kon worden. Een gerichte zoekactie tijdens het opvolgende bezoek leverde bijvoorbeeld niets op.

Braamsluiper

Maar liefst 22 zangposten werden genoteerd. Dat zijn er wel eens minder geweest!

Grasmus

Algemeen aanwezig. Bereikt lokaal hoge dichtheden, habitat en verspreiding vergelijkbaar met Heggemus.

Zwartkop

Een algemene soort in de binnenduinrand. Eén van de successen van het gebied.

Tuinfluiter

De vier zangposten bevonden zich rond de voormalige vuilstort in het noordelijk deel. In de BvP zong een vogel in het lage noordwestelijke deel van het gebied.

Tjiftjaf

Verrassend talrijk, vooral in de BvP. Het vermoeden bestaat echter dat een deel van de genoteerde territoria in de BvP in werkelijkheid doortrekkers betrof.

Fitis

Nog steeds een algemene broedvogel in de lage delen van het Wdp, in het middenduin en landinwaarts van de zeereep, maar in vergelijking met de aantallen uit de jaren 1980 is de soort aanzienlijk afgenomen.

Goudhaan

Een vogel zong tot eind april in de Abraham Schierbeektuin (BvP). In het centrale deel van het Wdp rond de Fuutlaan werden na autoclustering drie (aanvankelijk zelfs vier) territoria tevoorschijn getoverd. Onze indruk is dat het hier in werkelijkheid slechts om maximaal één of hooguit twee territoria gaat.

Staartmees

Er werden elf territoria gevonden in het binnenduin. Mogelijk werden enkele paren gemist.

Koolmees

Ondanks dat er 89 territoria werden opgetekend bestaat de indruk dat er vrij veel zijn gemist. Komt overal in het binnenduin voor. In de BvP lokaal ook in nestkasten.

Pimpelmees

De pimpelmees was met 43 genoteerde territoria dit jaar opvallend veel schaarser dan de Koolmees, ondanks dat er vrij zeker territoria gemist zullen zijn is de verhouding ten opzichte van het aantal Koolmees territoria reëel. Komt op veel plaatsen in het binnenduin voor. In de BvP lokaal ook in nestkasten.

Glanskop

Twee territoria in het centrale deel van het Wdp rond het Fuutpad. Tijdens de broedvogeltellingen in de BvP leek de soort volledig afwezig, echter in januari en in oktober (dus vóór en ná het onderzoek) werd hier wel een roepende vogel waargenomen. Mogelijk is hier dus een territorium onopgemerkt gebleven.

Kuifmees

Alle territoria in de BvP, één aan de rand bij de Nieboerweg, de anderen in de grove dennen in het centrale deel. Op 13 april werd een vogel waargenomen op de hoek van de Laan van Poot met het Fuutpad. Dit was te weinig voor een territorium.

Boomklever

Alle vier de territoria in de Beukenpercelen tussen het schoolgebouw en de Laan van Poot in de BvP.

Boomkruiper

Voor al algemeen in de BvP en enorm toegenomen.

Gaai

Moeilijk te inventariseren, vooral door het algemene (invasieachtige?) voorkomen in het vroege voorjaar van 2013. De betrouwbaarheid van de genoteerde aantallen is daardoor lastig in te schatten, al werden er ook vogels diep in het broedseizoen gezien.

Ekster

Bereikt een hoge dichtheid in de BvP. Veel paren succesvol. De soort is ten opzichte van de jaren 1980 afgenomen. Een deel van de waargenomen jonge vogels in de BvP kan betrekking hebben gehad op vogels uit de naburige Vogelwijk, waardoor het aantal nesten in werkelijkheid iets lager zal uitkomen dan dat het aantal territoria in tabel 2 suggereert.

Zwarte Kraai

Slechts elf territoria en minder gevonden (bewoonde) nestplaatsen contrasteert nogal met het beeld van een alom aanwezige vogel. Wellicht is dit een onderschatting. De resultaten van de autoclustering hebben de waarnemers gezien de hoeveelheid veldwaarnemingen enigszins verbaasd: onze indruk was dat het er meer waren.

Kauw

Beide paren hadden hun nestplaats in het schoolgebouw in de BvP.

Spreeuw

Deze vogel broedde vrijwel zeker in de nabijgelegen Vogelwijk, maar had (ook?) een zangpost in het duin.

Huismus

Ook voor de Huismussen geldt dat deze in de nabijgelegen woonwijken broedden, maar dat zijn veelvuldig gebruik maakten van het Westduinpark. Geen nesten dus, maar wel onderdeel van het territorium.

Vink

In de bosrijke binnenduinrand werden verspreid exemplaren aangetroffen.

Groenling

De meeste vogels zaten aan de rand van het park rond de Laan van Poot en een deel van de genoteerde territoria zal wellicht betrekking hebben op vogels met een nest in de Vogelwijk.

Putter

Maar liefst twintig territoria Putter werden genoteerd. Tien in het noordelijke en tien in het zuidelijk deel.

Kneu

Komt in en rond het radioduin nog met acht territoria voor, elders erg schaars geworden.

Goudvink

Eén territorium bevindt zich al jaren rond de voormalige vuilstort, beide anderen bevinden zich in het zuidelijk deel. Mogelijk had dit betrekking op één territorium, dat door autocluster als twee is aangemerkt: op beide plekken werd maar één waarneming gedaan en de afstand tussen de plekken was minder dan 500 m.

Roodmus

Van 4 tot en met 6 juni zong een onvolwassen mannetje aan het einde van Savornin Lohmanlaan. Deze vogel was vrijwel zeker ongepaard en door de korte verblijfsduur komt de waarneming niet in aanmerking voor een geldig territorium.

Appelvink

In april, mei en juni werden in het gehele gebied regelmatig een of twee (vaak overvliegende) vogels waargenomen.

5. Conclusies en aanbevelingen

De broedvogelinventarisatie in 2013 levert een goed beeld van de betekenis en potenties van Het Westduinpark en De Bosjes van Poot voor broedvogels. Het kan dienen als handvat voor (voortzetting van) het beheer.

Open duin- en struweelvogels

Typische soorten van open duin zitten in Nederland in een neerwaartse spiraal en zijn op veel plekken (nagenoeg) verdwenen. Ook in het Westduinpark is deze trend evident en is de afname zelfs groter dan op veel andere plekken. Naar onze inschatting is dit onder andere een gevolg van beheer in het verleden (beheer als stadspark), verregaande verruiging en hoge recreatiedruk (met honden). Het huidige, meer op natuur gerichte beheer is zondermeer toe te juichen, al kan niet verwacht worden dat kritische soorten terugkeren: dat deden ze in rustiger, kwalitatief betere overwegend kalkrijke duingebieden als Meijendel en de Amsterdamse Waterleidingduinen immers ook niet. Stapstenen zijn daarmee ook afwezig. Mogelijk kan Kneu wel profiteren van meer afwisseling tussen struweel en graslandjes. Het is aan te raden om het dioxine-onderzoek van St. Bargerveen (als onderdeel van het onderzoek naar de Tapuit) nauwgezet te volgen (van Oosten et al., 2012). Vermoedelijk speelt vergiftiging met gifstoffen een rol bij de achteruitgang van de Tapuit (en andere soorten). Mocht de aanwezigheid van gifstoffen als dioxines en PCB's een belangrijke rol spelen bij de achteruitgang van soorten als Tapuit en Graspieper in Westduinpark, dan zullen de herstelmaatregelen hier op moeten aansluiten (mogelijk heeft stuivend zand een gunstige werking). Het is opvallend dat een voorheen algemene soort als de Graspieper in korte tijd nagenoeg verdwenen is.

Het verwijderen van exotische flora ten faveure van inheemse soorten wordt toegejuicht. Diverse struweelvogels doen het nog goed in Meijendel, conform de landelijke trend.

Deze regio kent de hoogste aantallen Nachtegallen van het land. Hun habitat (Duindoorn)struweel moet daarmee zoveel mogelijk intact blijven.

De afgelopen jaren is een behoorlijke hoeveelheid van de uitheemse Rimpelroosvegetatie verwijderd om meer open duin te realiseren. Het is van groot belang de ontwikkeling van deze soort te volgen in de delen waar deze is verwijderd. In veel delen lijkt de soort weer gemakkelijk op te komen. Het blijft van belang hier de opschieten Rimpelrozen te verwijderen (geheel uitgraven, dus incl. alle wortelstokken is aan te raden).

In verband met de rust en ruimte is het aan te raden enkele marginale, slecht onderhouden paden af te sluiten en meer te handhaven op overtredingen (wandelaars buiten de paden; loslopende honden; kampeerders; illegaal gemotoriseerd verkeer). Toezicht is nagenoeg afwezig, valt de auteurs tijdens hun jarenlange bezoeken op. Wij zijn ons ervan bewust dat het aantal toezichthouders binnen de gemeente beperkt is, maar wellicht is het in het broedseizoen de overweging waard om het enige Natura 2000-gebied dat de gemeente in beheer heeft voorrang te geven ten opzichte van andere groengebieden. Mogelijk is er een relatie tussen recreatiedruk en de afname van soorten die op of nabij de grond broeden als Fitis, Sprinkhaanzanger en Graspieper. Het is opvallend dat Graspieper en Sprinkhaanzanger in de jaren voorafgaand aan 2013 alleen nog zingend aanwezig waren in de zeereep en in het Radioduin – daar waar geen mensen komen (pers obs).

Bosvogels (met inbegrip van struiken en spontane randopslag)

Minder kritische bossoorten zijn flink toegenomen. Het verwijderen van uitheemse bomen en struiken ten faveure van inheemse soorten wordt toegejuicht. In het geval van grote bomen raden wij aan het omvormen naar inheemse soorten op lange termijn aan te pakken. Wel wordt aangeraden voorzichtig om te springen met dennen: het gaat om uitheemse aanplant, maar de hoeveelheid in dit Natura 2000-gebied is beperkt. Deze bomen zorgen voor extra biodiversiteit. Zo broedden in 2013 de enige Buizerd, Ransuil, Goudhanen en Kuifmezen in naaldhout. Een goede structuur in de bossen zorgt voor een goede vogelpopulatie. De aangelegde takkenrillen nabij de Fuutlaan zien wij dan ook

vooral als tijdelijke oplossing, totdat de ondergroei in dit gedeelte van het Westduinpark zich beter ontwikkelt. Als typische soort voor de binnenduinrandbossen ontbreekt de Houtsnip. Het creëren van een rustgedeelte in het duinbos (geen loslopende honden) kan daarbij van belang zijn. Ook voor recreanten zou een deel zonder honden in de Bosjes van Poot welkom zijn. Met het oog op de gezonde bosvogelpopulatie kan overwogen worden het westelijke deel van het populierenbos dat tussen de grote voormalige vuilstort en het Fuutpad ligt, om te vormen naar open duin en struweel. Hier zijn zelfs potenties voor duingrasland aanwezig, op een merkwaardig stukje grasland zonder struweel, maar mét volgroeide populieren.

Moeras- en rietlandvogels (met inbegrip van kruiden- en ruigtestruwelen, alsook open water)

Voor deze groep soorten is extra beheer niet nodig: hier liggen de kwaliteiten van het gebied niet.

6. Literatuur

VAN BEUSEKOM R., P. HUIGEN, F. HUSTINGS, K. DE PATER, & J. THISSEN (RED.), 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers BV, Baarn.

VAN DIJK A.J. & A. BOELE, 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

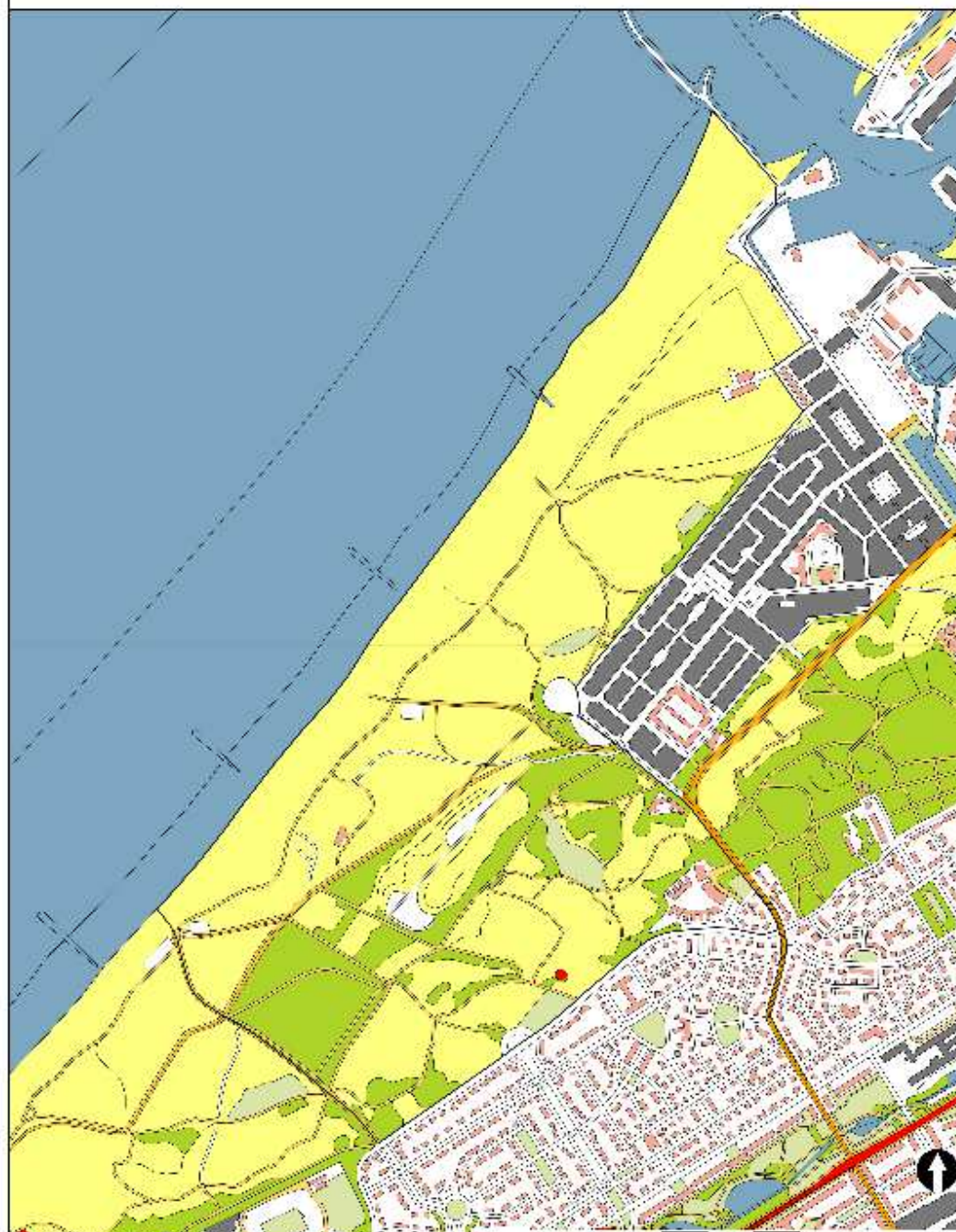
OOSTEN, H. VAN, A. VAN DEN BURG & H. SIEPEL, 2012. Onderzoek naar de teloorgang van de tapuit zorgt voor verassing. Vakblad Natuur, Bos en Landschap 2012 (5): 32-34.

SIERDSEMA H. 1995,. Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen. SBB-rapport 1995-1, SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. SBB/SOVON, Driebergen/Beek-Ubbergen.

WOUTERS, B, & H.H. VAN OOSTEN, 2013. Kink in de (voedsel)keten van duingraslanden. Levende Natuur 2013 (5): .

3194 Westduinpark 2013

Havik 1 territorium

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	tuile-afstand
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
-	X	X	X					3	2	1-2 t/m 15-7

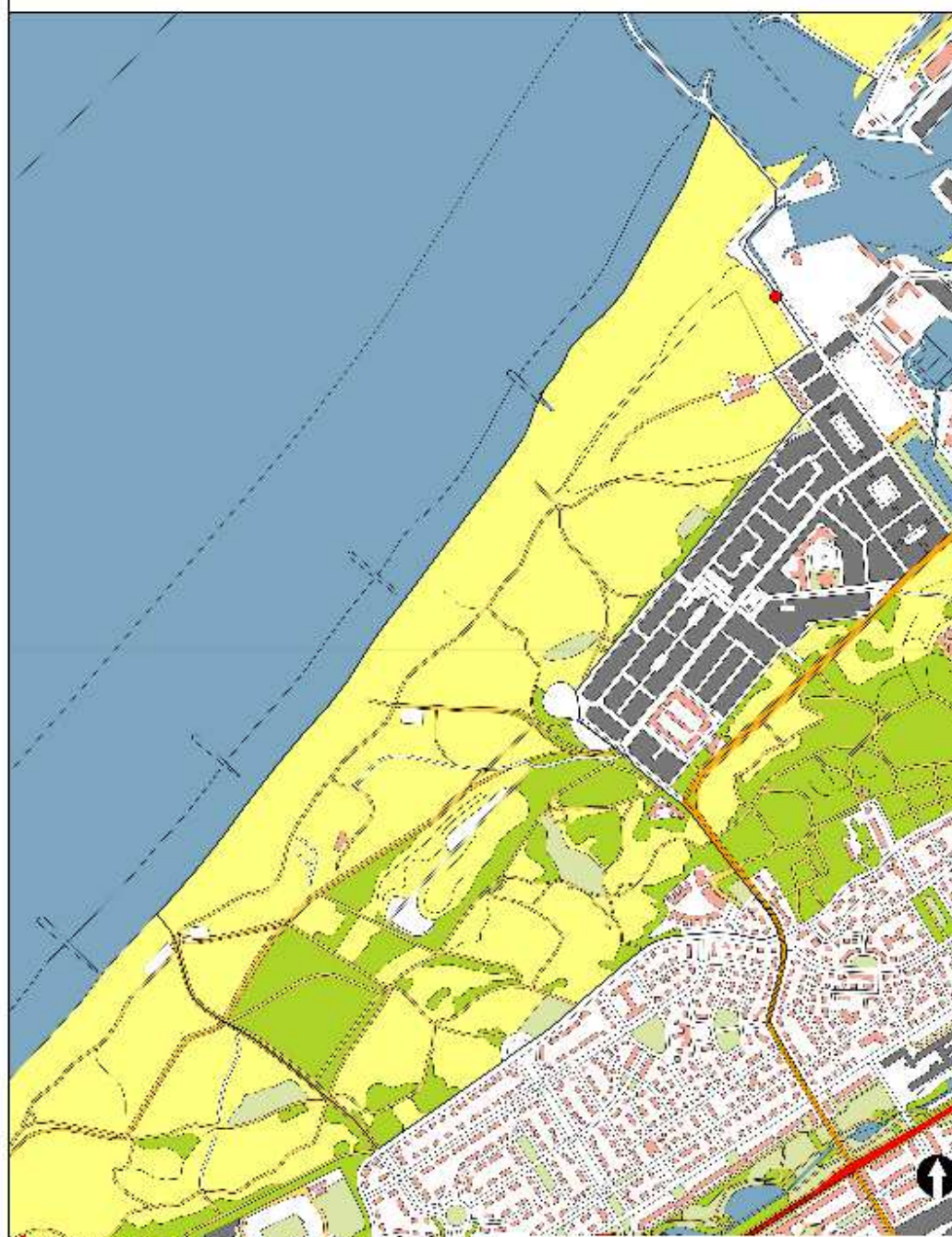
3194 Westduinpark 2013

Buizerd 1 territorium

3194 Westduinpark 2013

Torenvalk 1 territorium

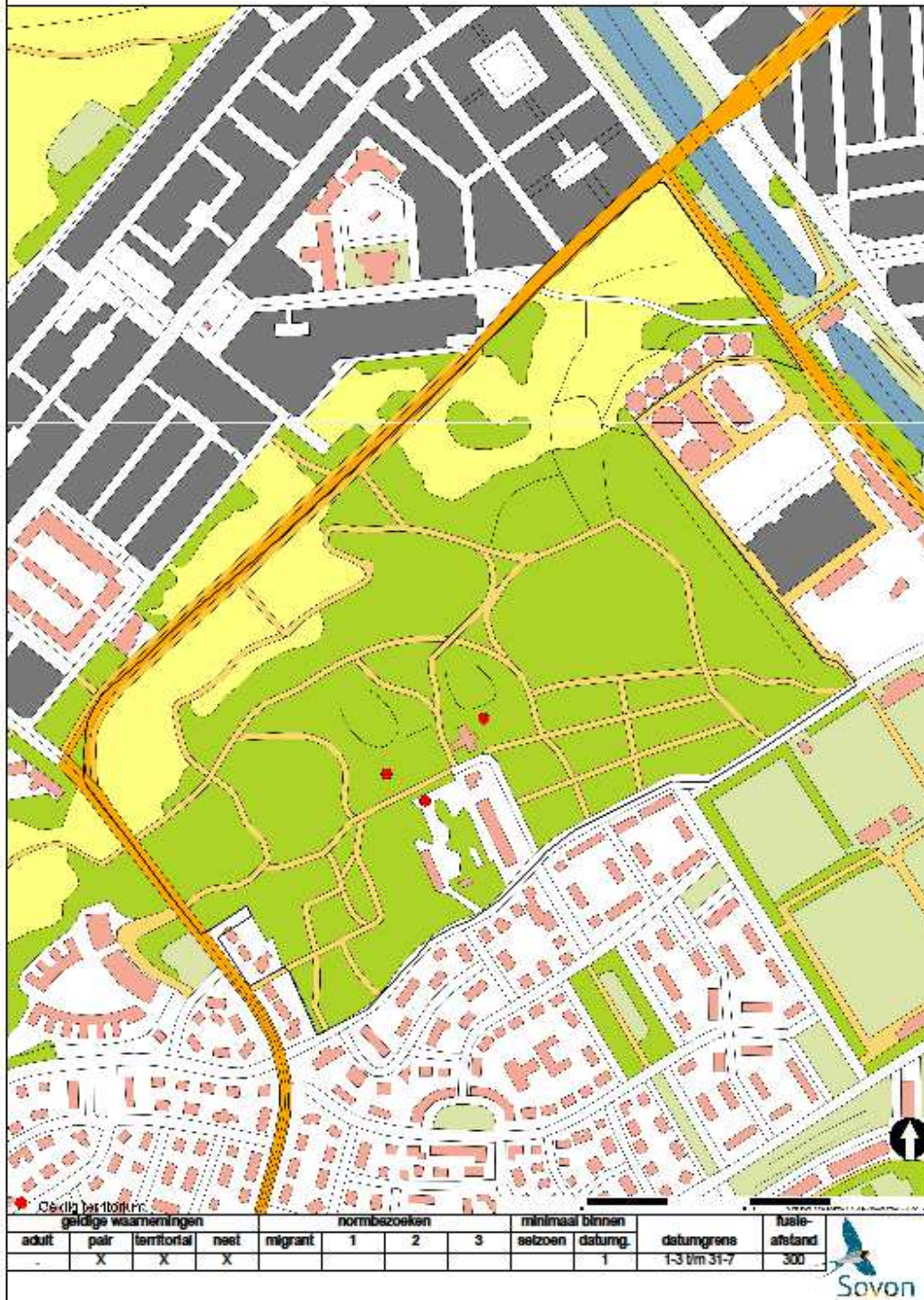
Credentia toelating										
geldige waarnemingen				normbezoeken				minimaal binnen		tussle-afstand
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumgrens	
-	X	X	X					3	2	1-3 t/m 15-7
500										

Pagina 1/1

1093 Bosjes van Poot 2013

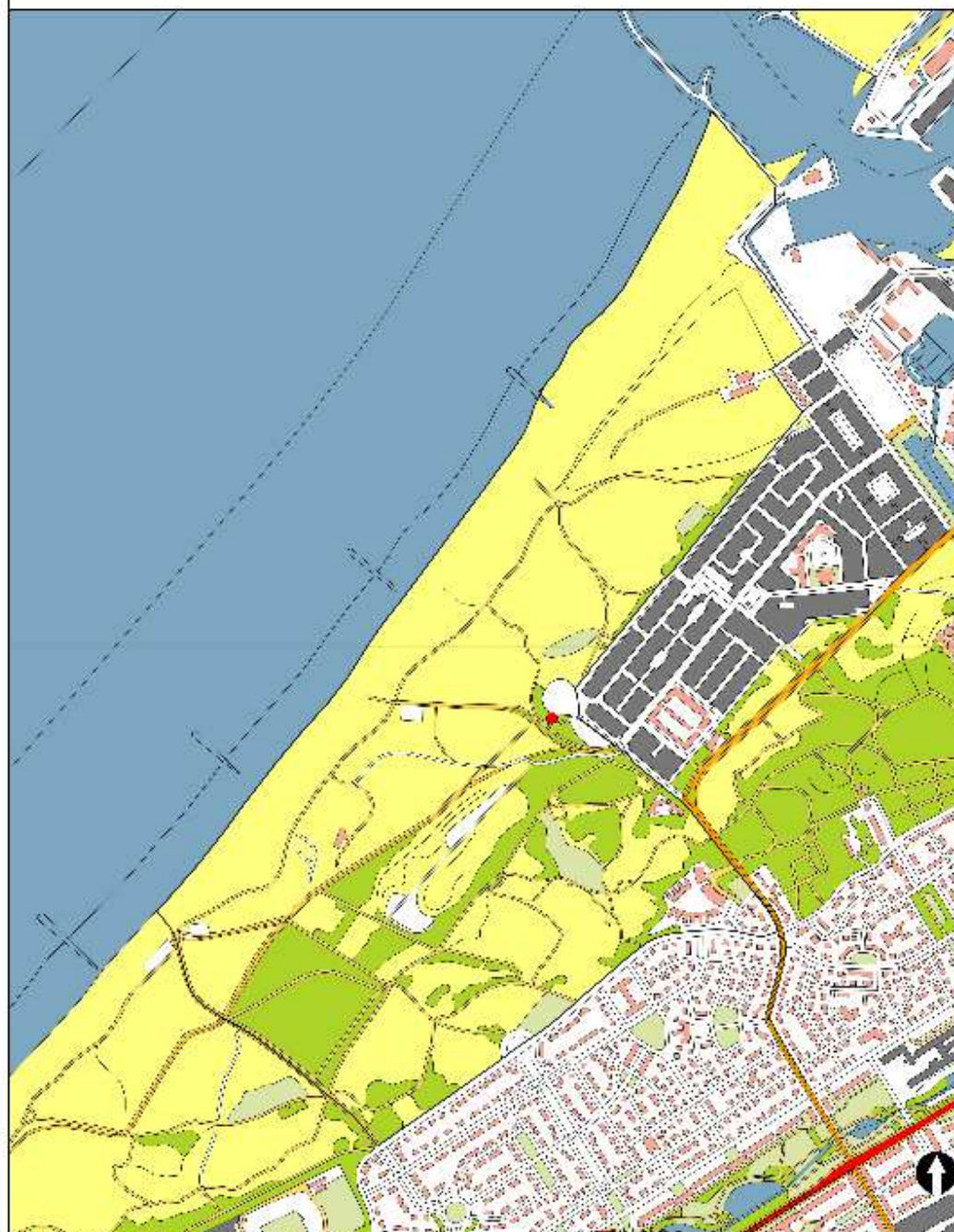
Holenduif 3 territoria

Pagina 10

3194 Westduinpark 2013

Ransuil 1 territorium

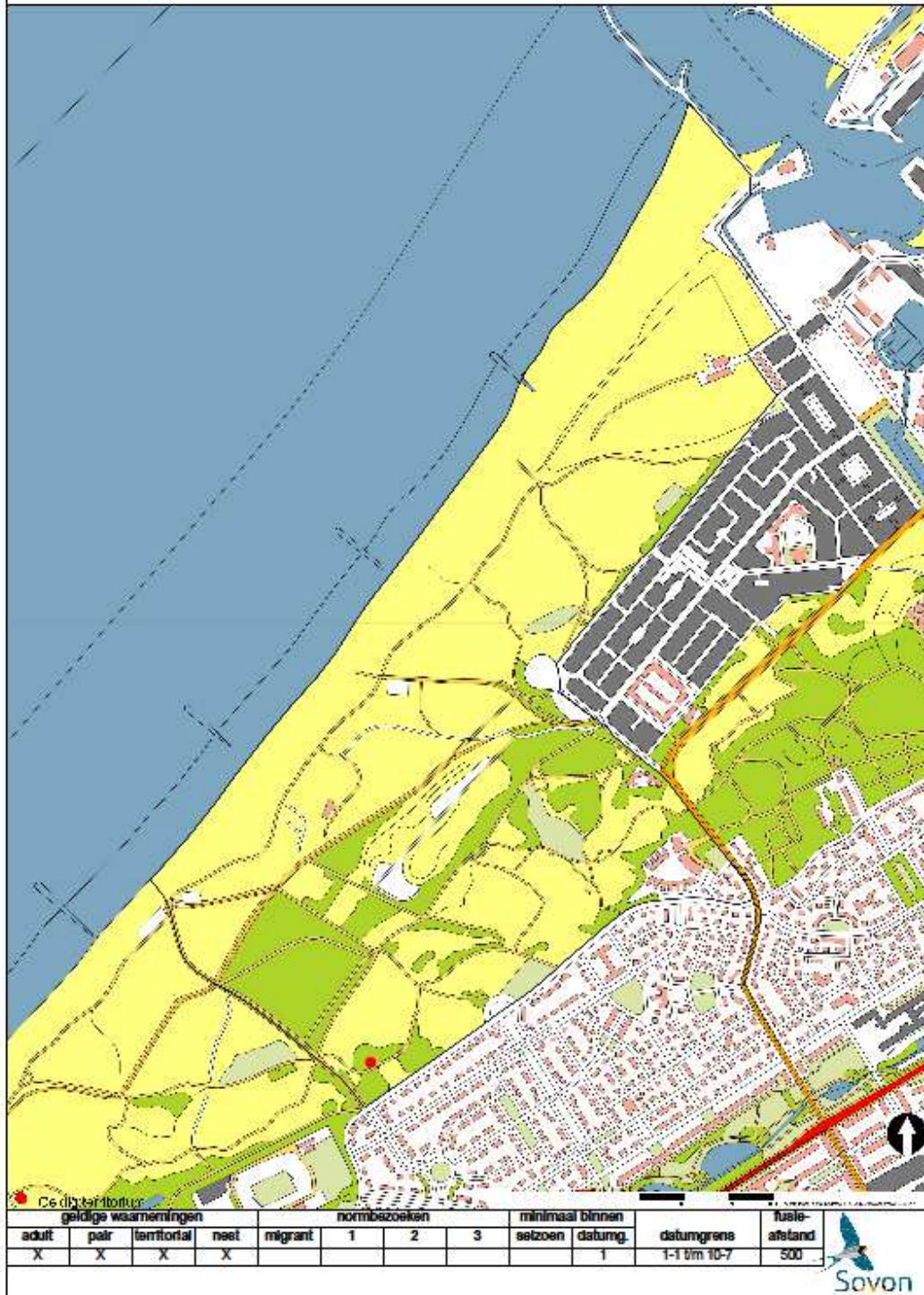

geeldige waarnemingen					normbesoeken			minimaal binnen		datumgrens	tuule-afstand
adult	paar	territorial	naet	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.		
-	-	X	X					1	1	20-2 t/m 20-7	500
X	X	-	-					2	1	15-3 t/m 20-7	1000

3194 Westduinpark 2013

Bosuil 1 territorium

1093 Bosjes van Poot 2013

Bosuil 1 territorium

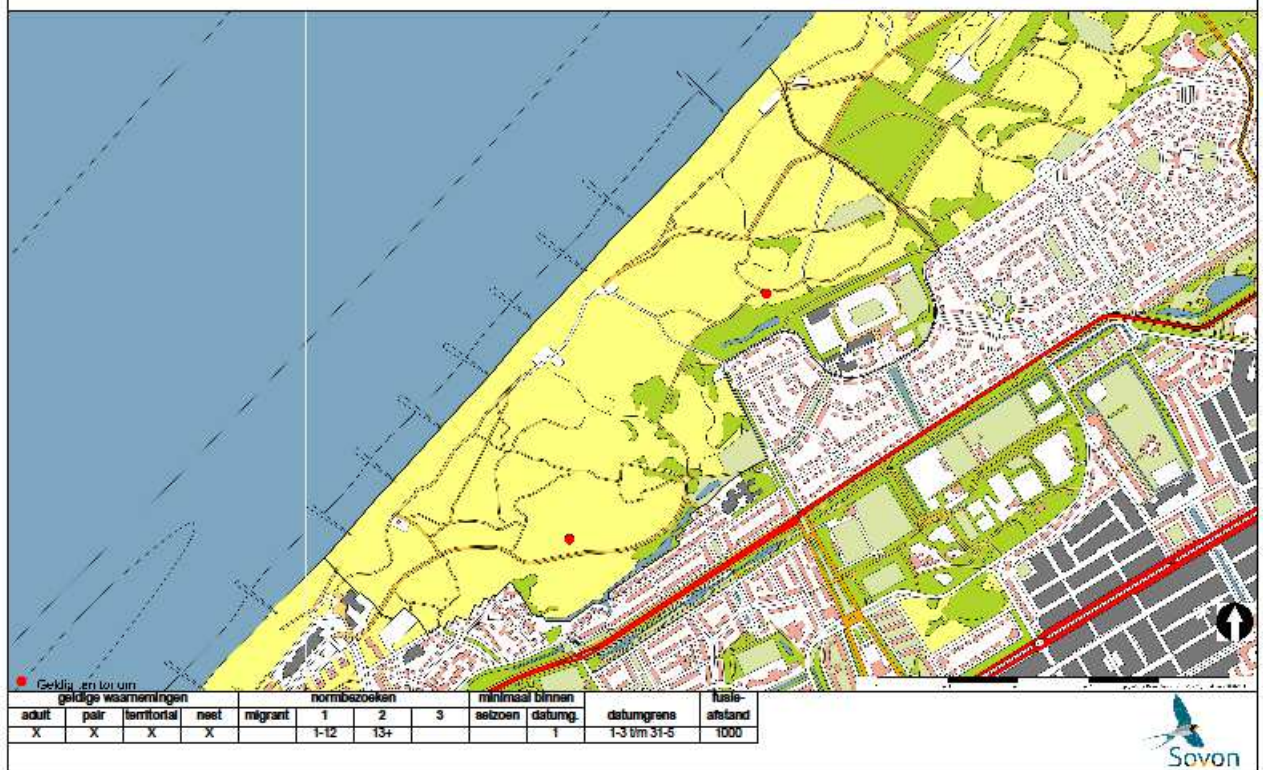
Gedrag ter toelichting					normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
geldige waarnemingen					1	2	3	seizoen	datumgrens	
adult	pair	territorial	nest	migrant					datumgrens	
X	X	X	X						1-1 t/m 10-7	500

Pagina 1/1

6894 Westduinpark-Zuid 2013

Groene Specht 2 territoria

3194 Westduinpark 2013

Groene Specht 2 territoria

geeldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	seizoen	datumg.		
X	X	X	X		1-12	13+		1	1-3 t/m 31-5	1000

Pagina 10

1093 Bosjes van Poot 2013

Groene Specht 1 territorium

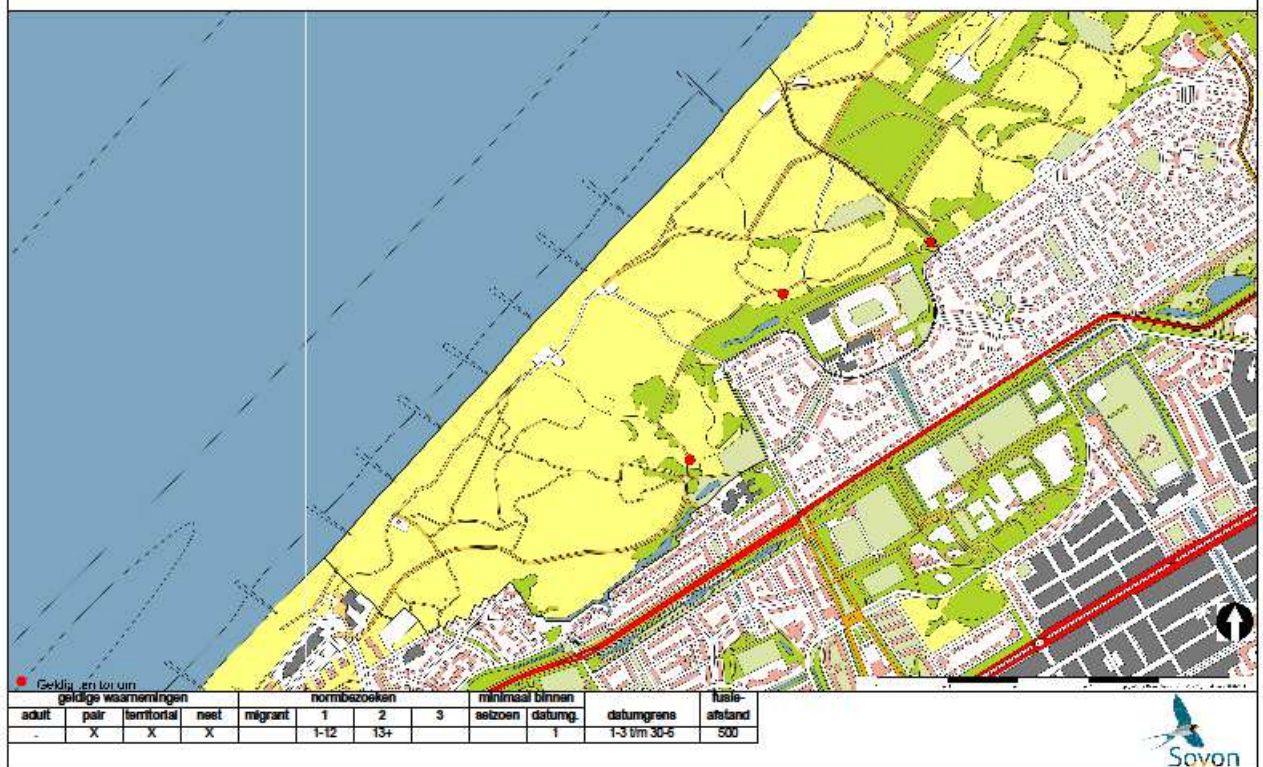

Gedrag ter toelichting				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	seizoen	datum	
X	X	X	X		1-12	13+		1	1-3 t/m 31-5

6894 Westduinpark-Zuid 2013

Grote Bonte Specht 3 territoria

3194 Westduinpark 2013

Grote Bonte Specht 4 territoria

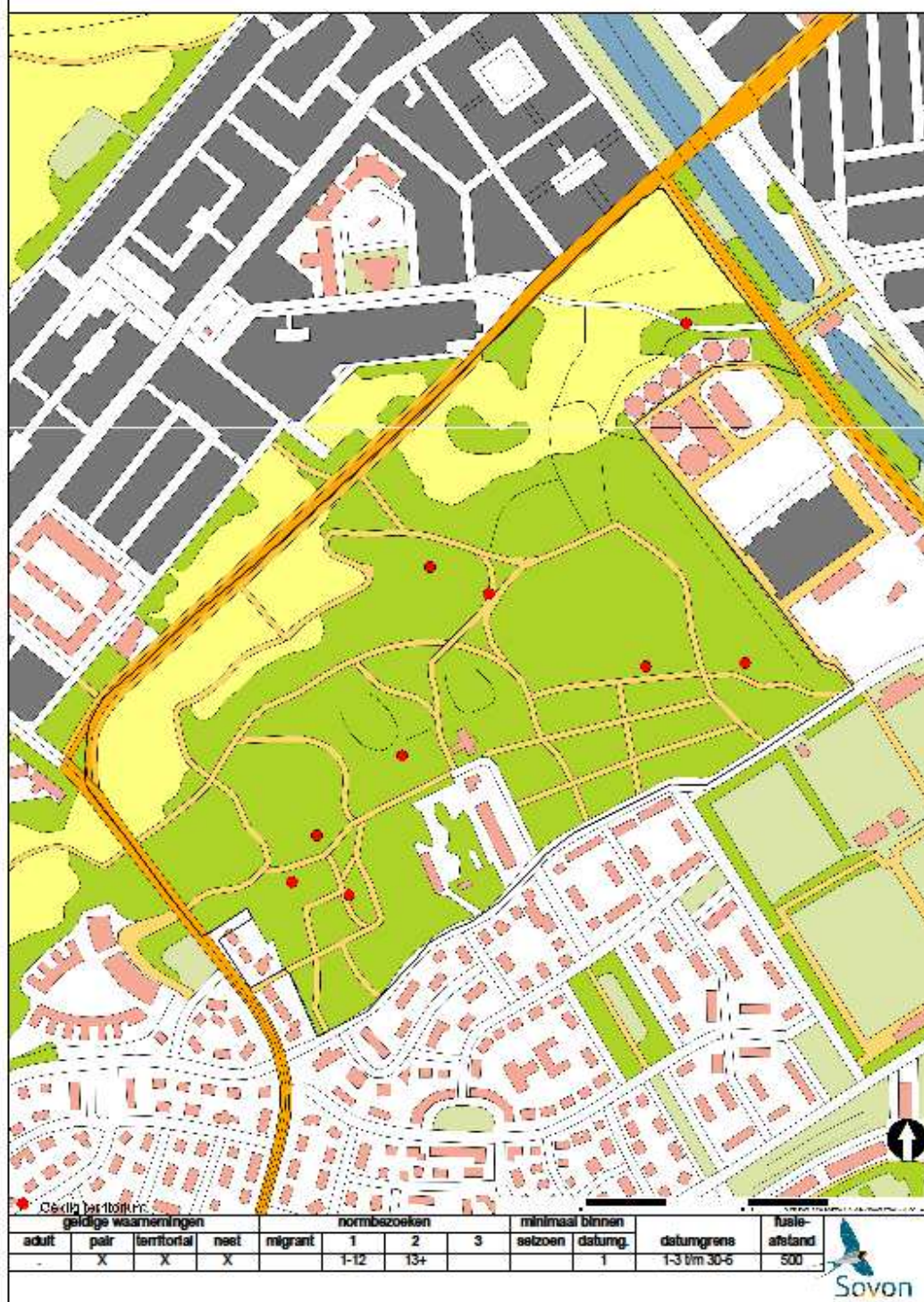
geeldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	tussle-afstand
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	seizoen	datumg.		
-	X	X	X		1-12	13+		1	1-3 t/m 30-6	500

Pagina 1/1

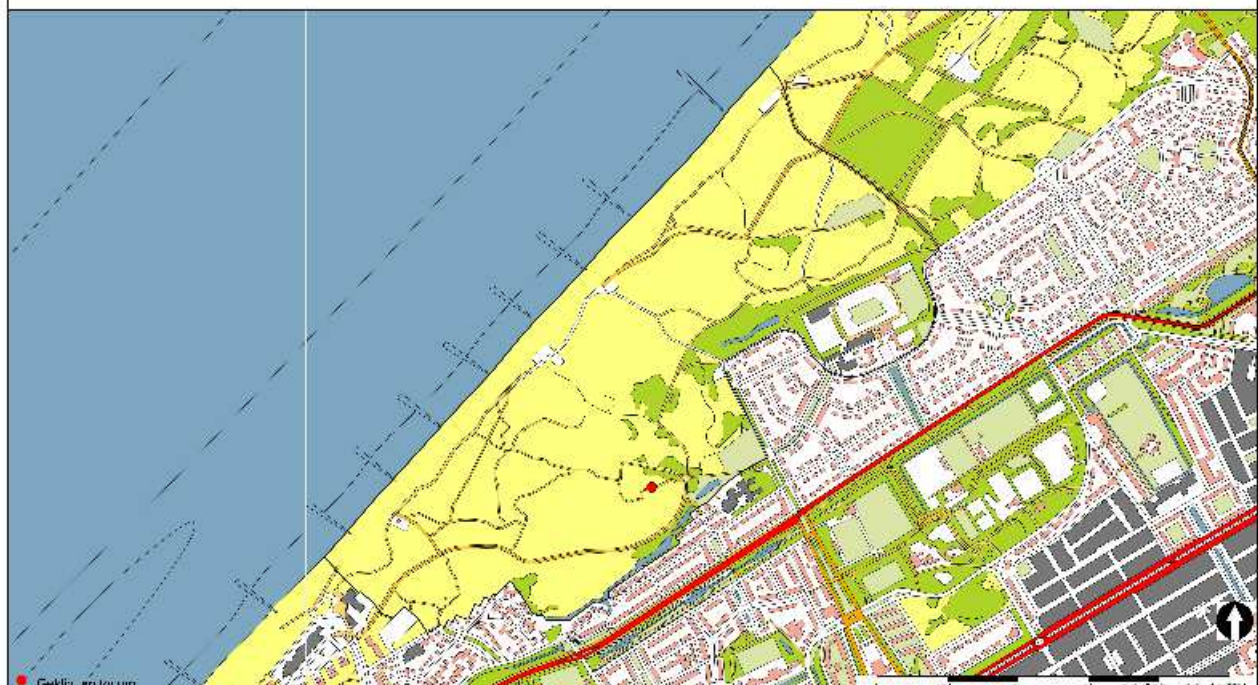
1093 Bosjes van Poot 2013

Grote Bonte Specht 9 territoria

6894 Westduinpark-Zuid 2013

Kleine Bonte Specht 1 territorium

Geldig en territorium				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	totaal afstand
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
X	X	X	X						1-2 t/m 20-6	300

3194 Westduinpark 2013

Graspieper 1 territorium

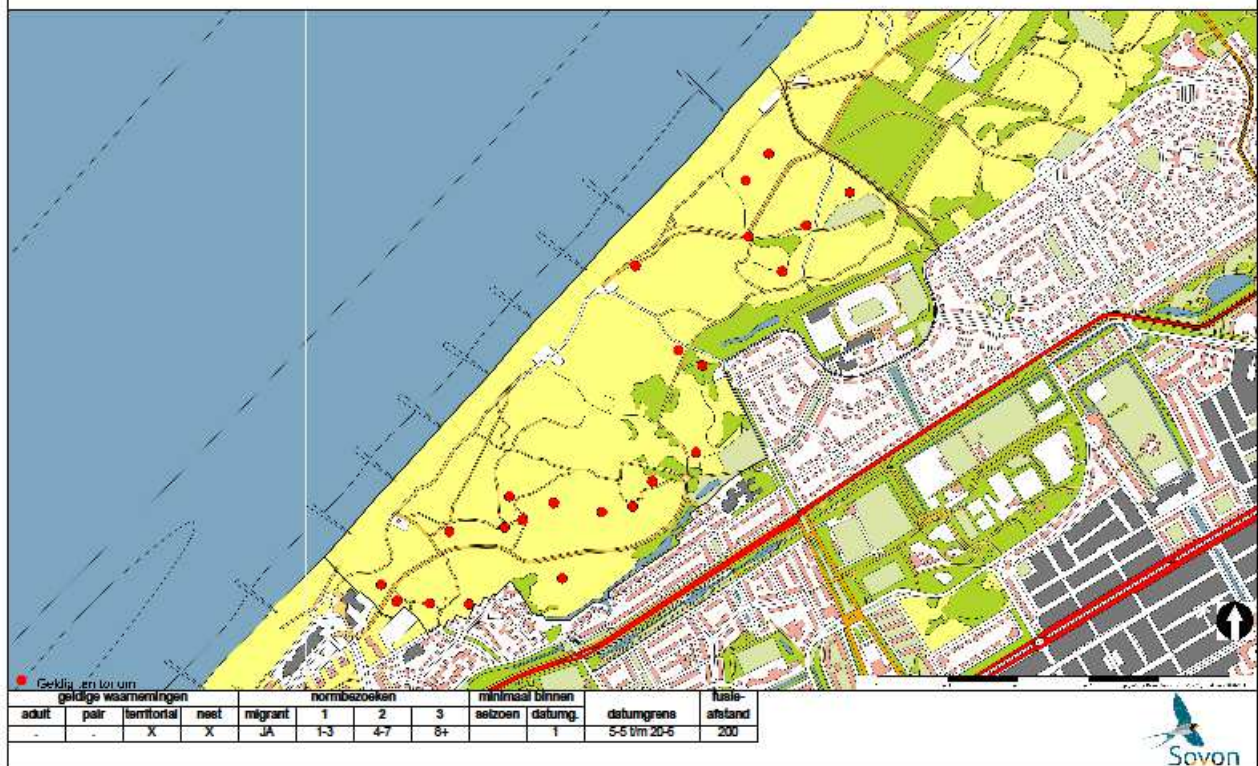
geeldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
-	-	X	X	JA	1-9	10-13	14+	1	1-4 t/m 30-6
X	X	-	-	JA	1-9	10-13	14+	1	15-6 t/m 30-6

Pagina 107

6894 Westduinpark-Zuid 2013

Nachtegaal 23 territoria

3194 Westduinpark 2013

Nachtegaal 34 territoria

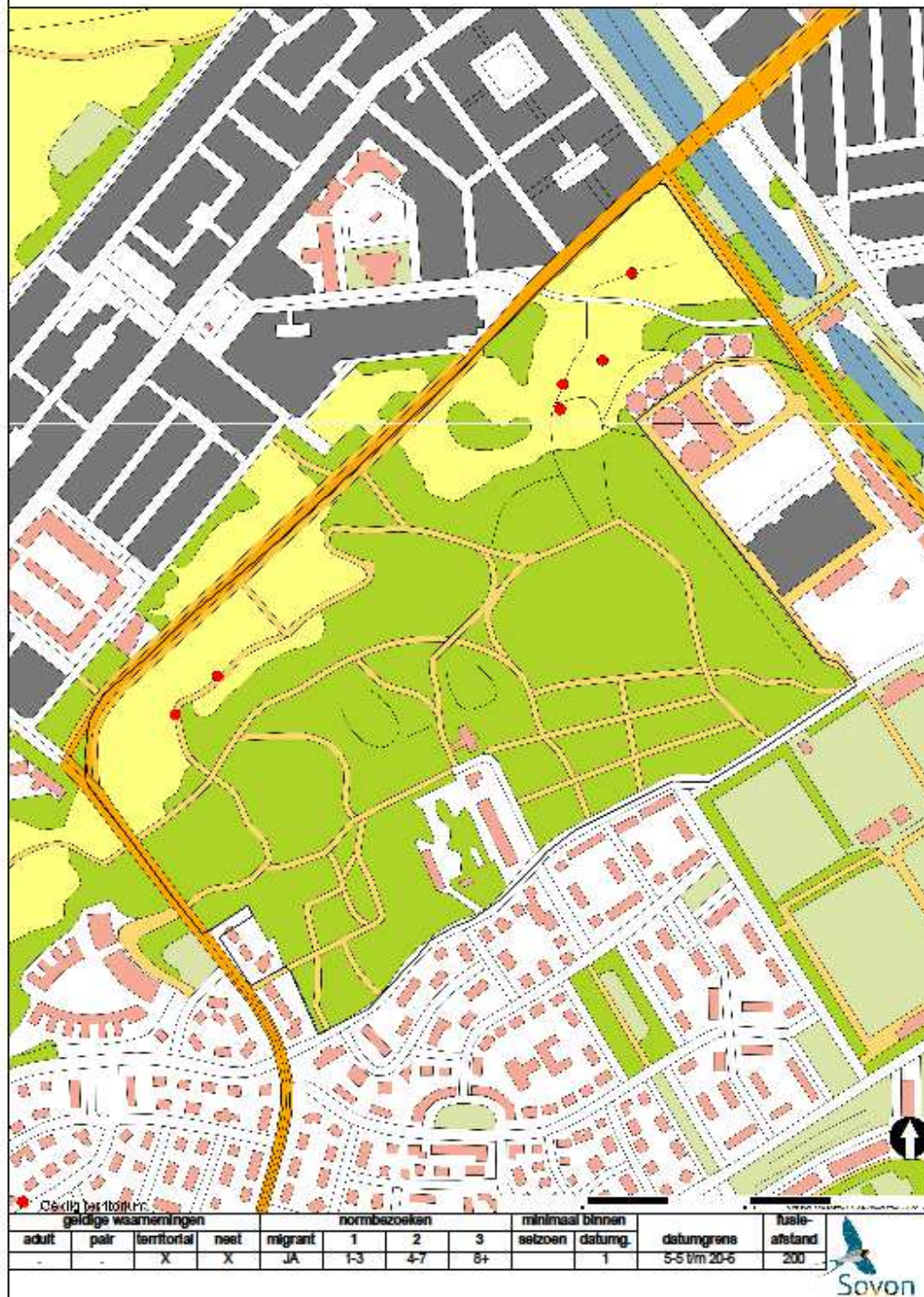

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
-	-	X	X	JA	1-3	4-7	8+	1	5-5 t/m 20-6

1093 Bosjes van Poot 2013

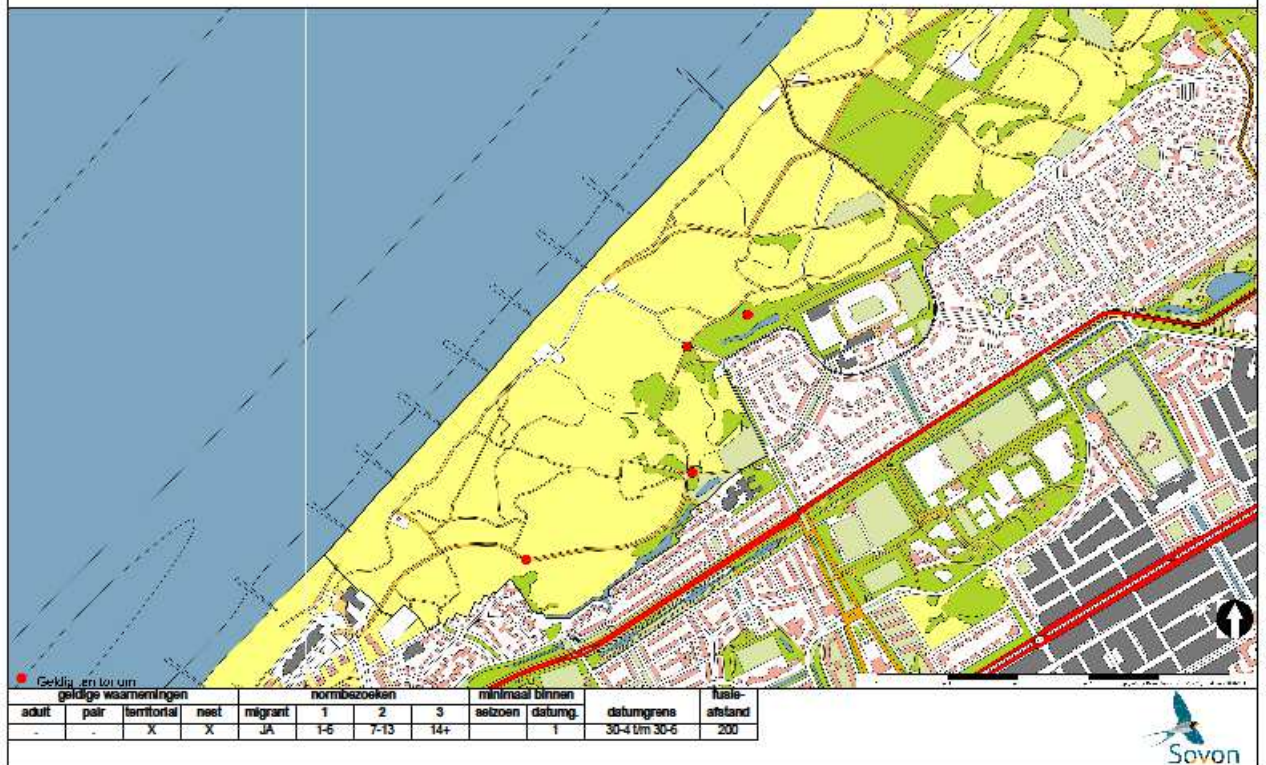
Nachtegaal 6 territoria

Pagina 10

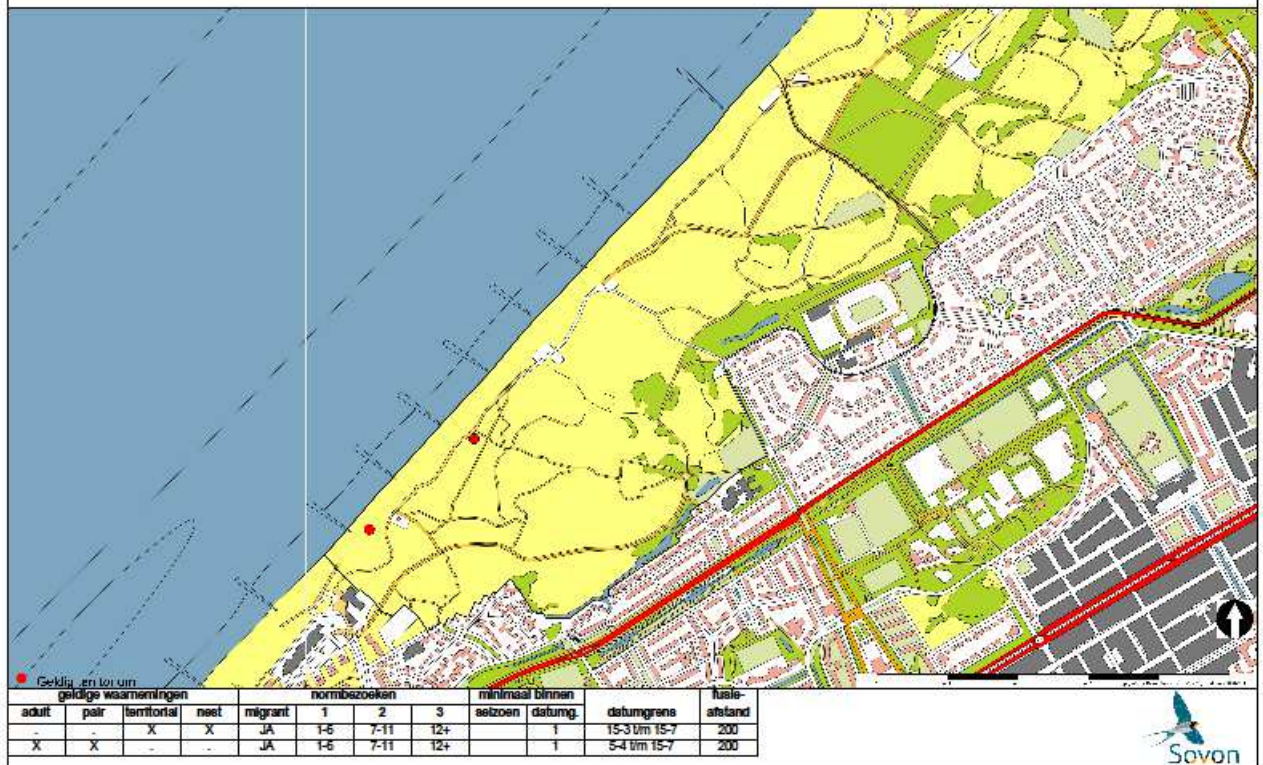
6894 Westduinpark-Zuid 2013

Gekraagde Roodstaart 4 territoria

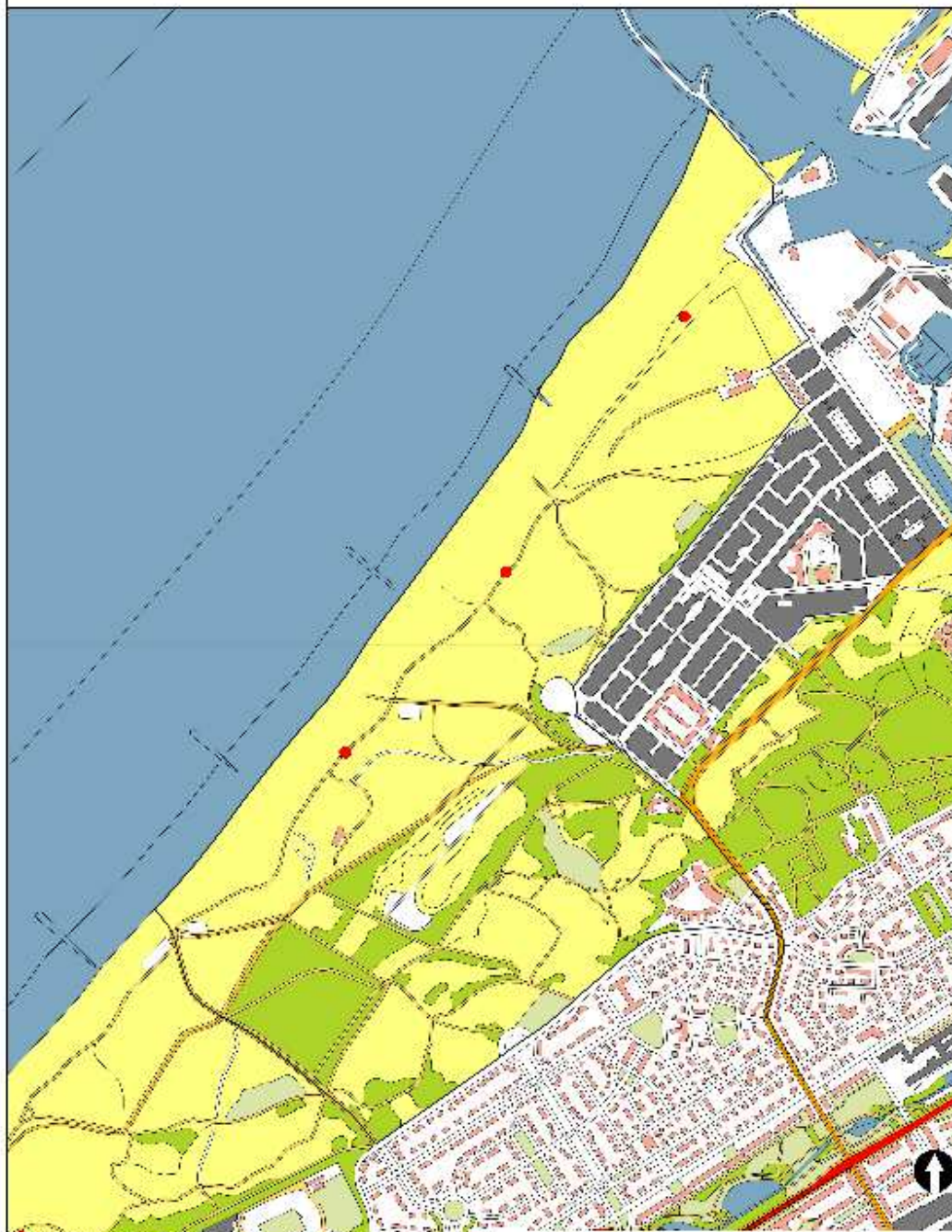
6894 Westduinpark-Zuid 2013

Roodborsttapuit 2 territoria

3194 Westduinpark 2013

Roodborsttapuit 3 territoria

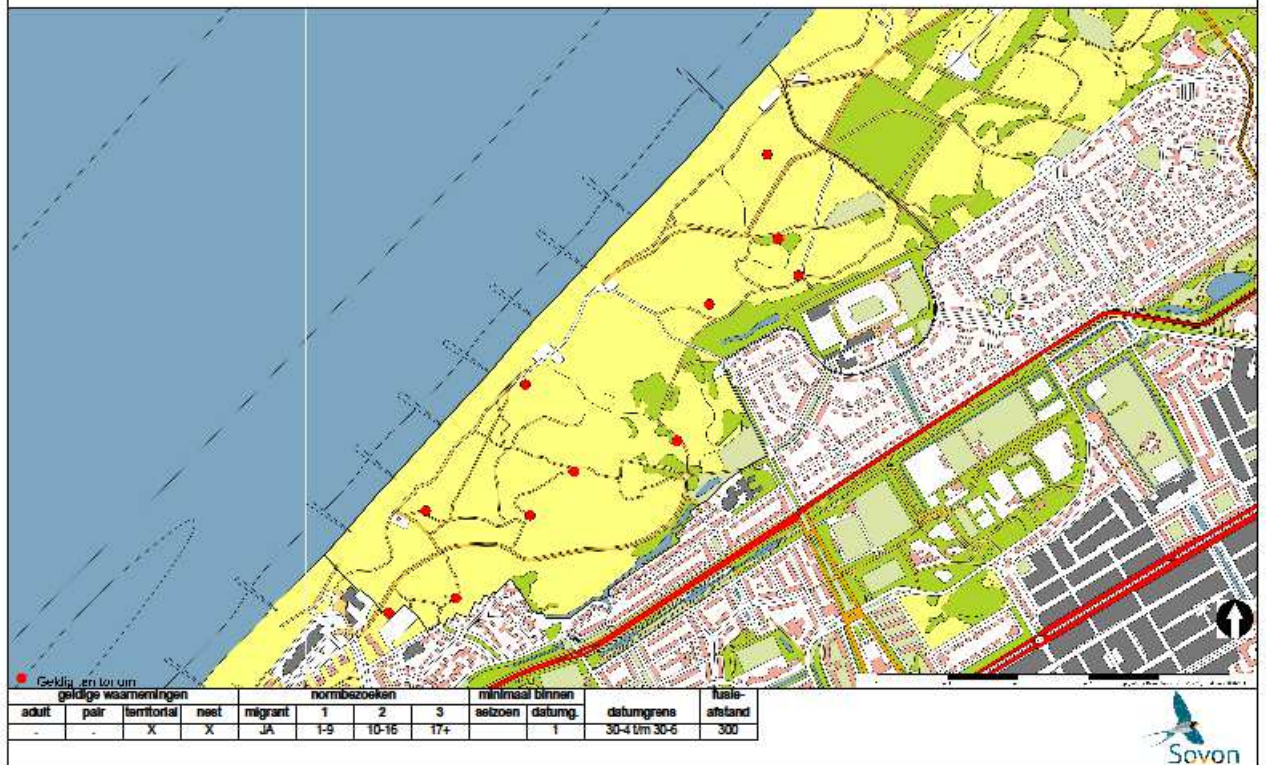
geïd. waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		tuiste-	
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datum	afstand
-	-	X	X	JA	1-6	7-11	12+	1	15-3 t/m 15-7	200
X	X	-	-	JA	1-6	7-11	12+	1	5-4 t/m 15-7	200

Pagina 1/1

6894 Westduinpark-Zuid 2013

Braamsluiper 11 territoria

3194 Westduinpark 2013

Braamsluiper 8 territoria

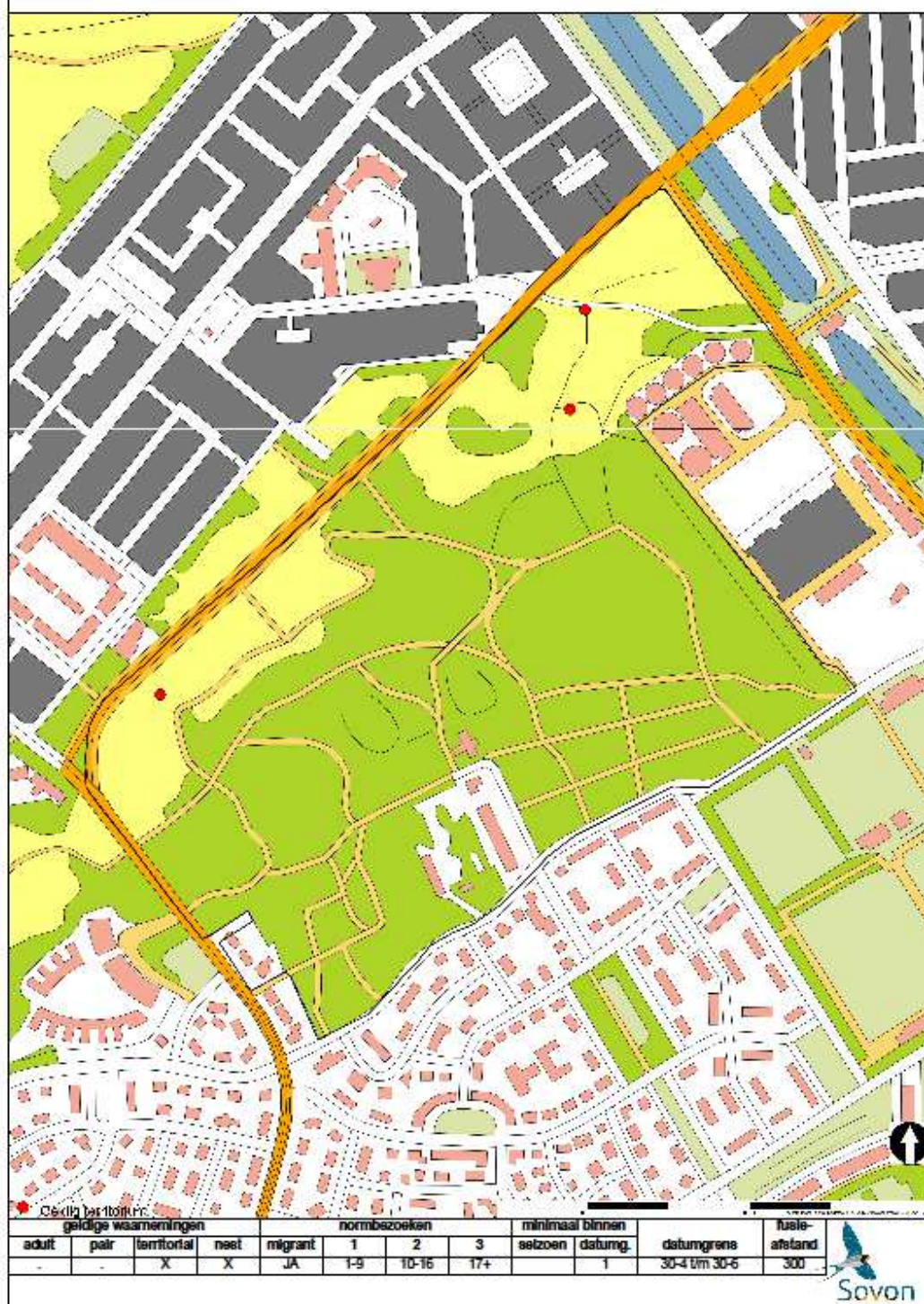

geëigete waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	pair	territorial	naet	migrant	1	2	3	seizoen		
-	-	X	X	JA	1-9	10-16	17+	1	30-4 t/m 30-6	300

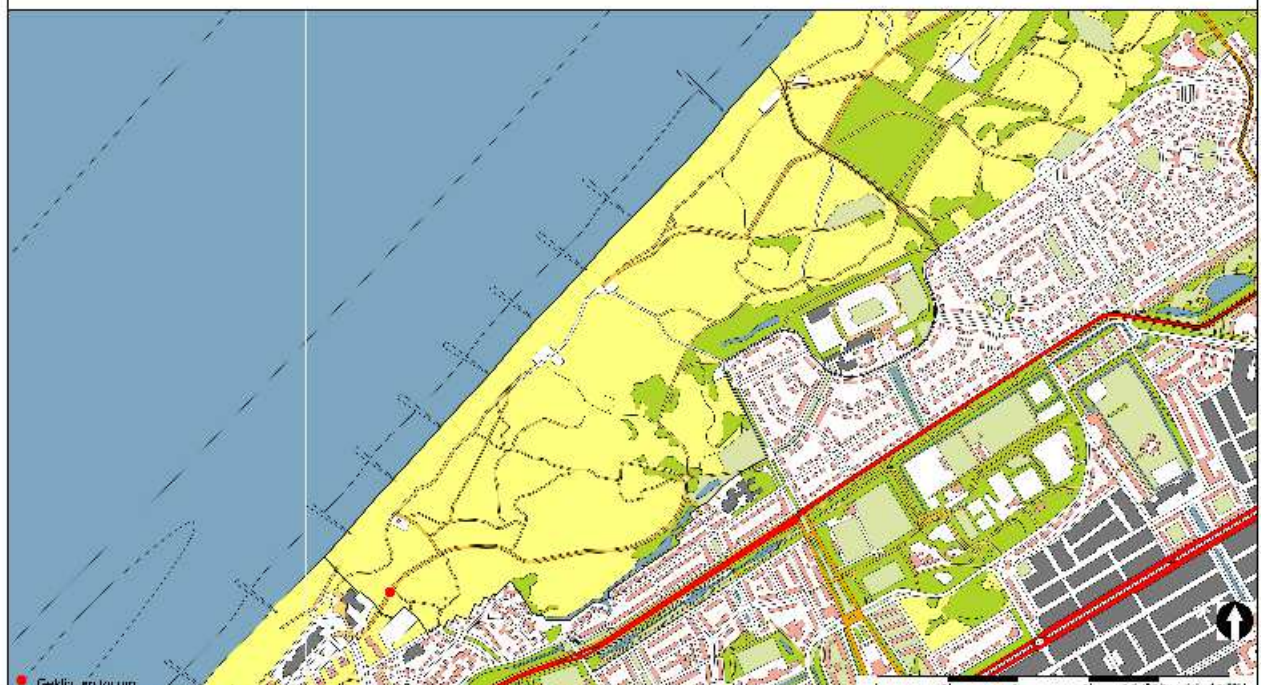
1093 Bosjes van Poot 2013

Braamsluiper 3 territoria

6894 Westduinpark-Zuid 2013

Spotvogel 1 territorium

Gedijnterritorium				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	totaal afstand
adult	pair	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
-	-	X	X	JA	1-5	7-10	11+	1	10-5 um 15-7	200

1093 Bosjes van Poot 2013

Boomklever 4 territoria

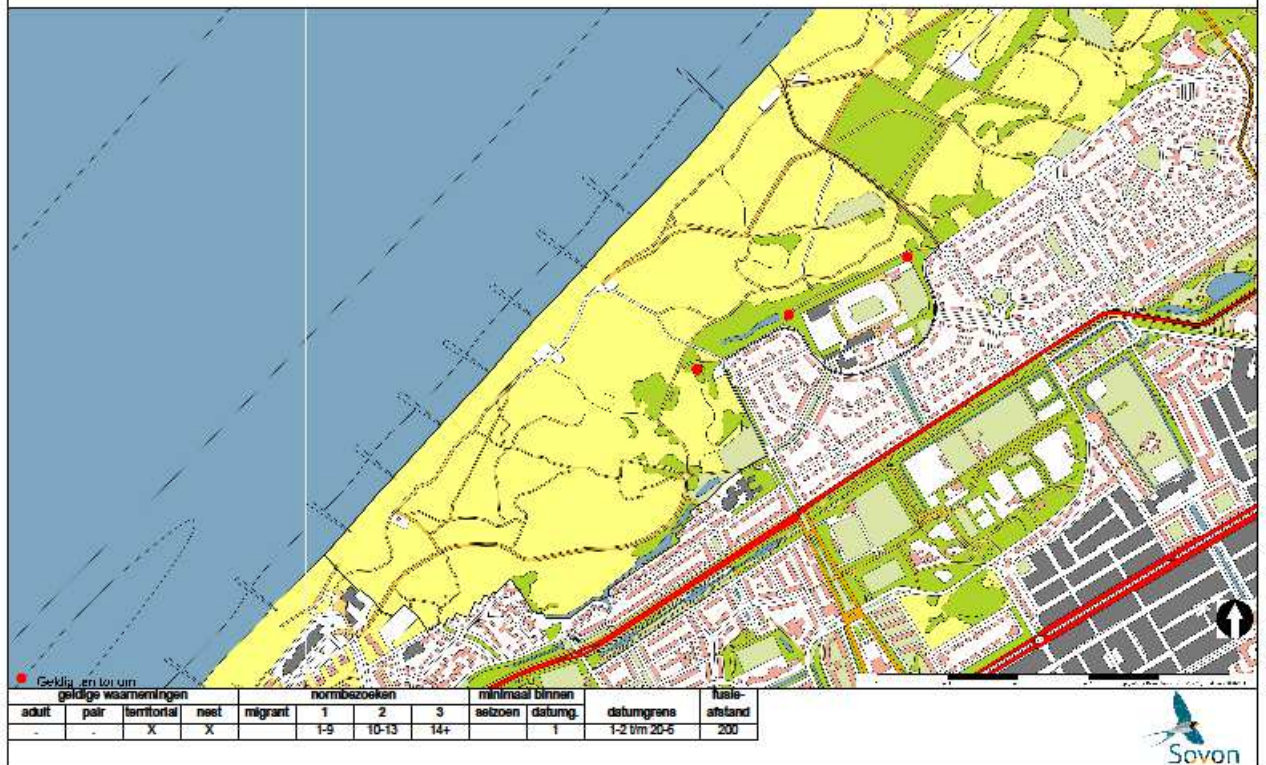
Gedrag ter toelichting				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
-	X	X	X		1-6	7-10	11+	1	15-2 km 31-5

Pagina 107

6894 Westduinpark-Zuid 2013

Boomkruiper 3 territoria

3194 Westduinpark 2013

Boomkruiper 4 territoria

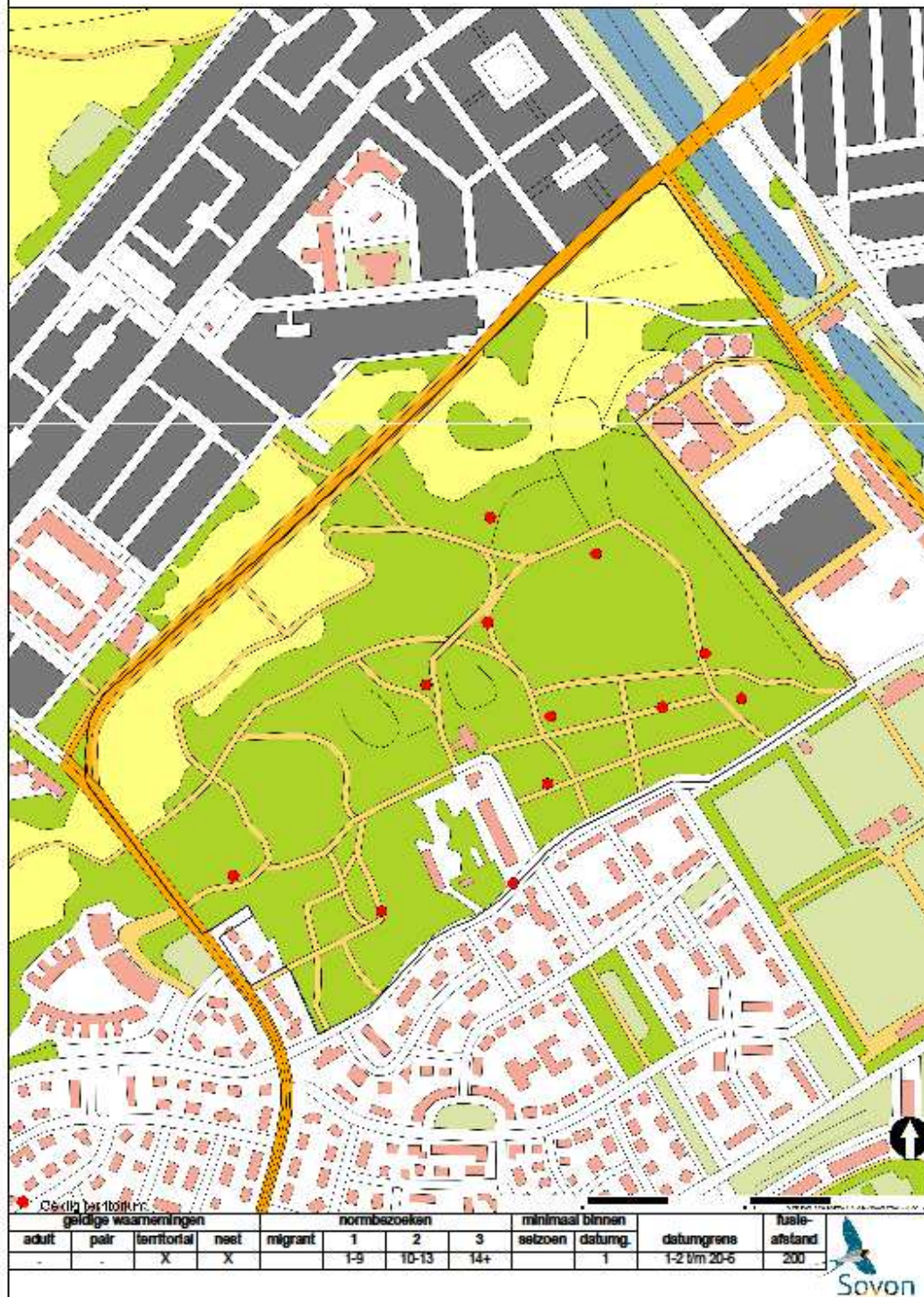
geeldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	tussle-afstand
adult	pair	territorial	naet	migrant	1	2	3	seizoen		
-	-	X	X		1-9	10-13	14+	1	1-2 t/m 20-6	200

Pagina 1/1

1093 Bosjes van Poot 2013

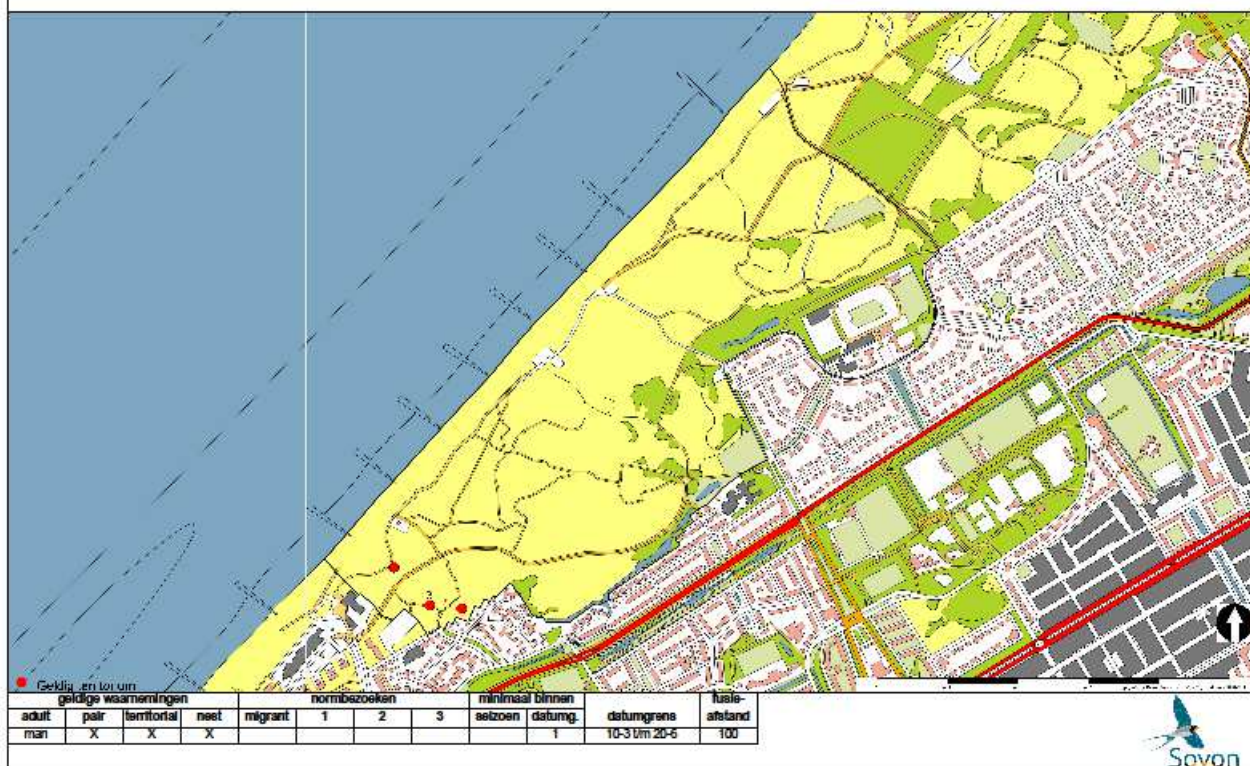
Boomkruiper 12 territoria

Pagina 107

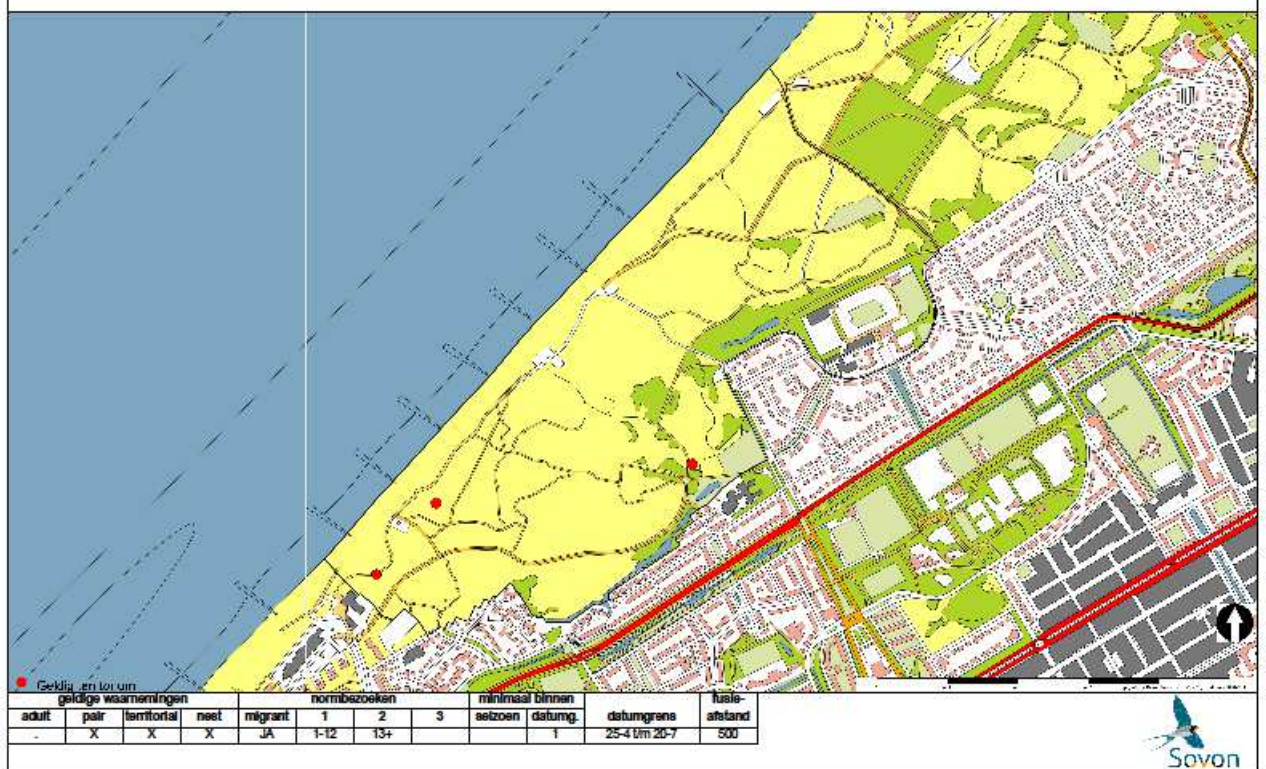
6894 Westduinpark-Zuid 2013

Huismus 5 territoria

6894 Westduinpark-Zuid 2013

Kneu 3 territoria

Pagina 17

3194 Westduinpark 2013

Kneu 9 territoria

geeldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	tuiste-afstand
adult	pair	territorial	naet	migrant	1	2	seizoen	datumg.		
-	X	X	X	JA	1-12	13+		1	25-4 t/m 20-7	500

